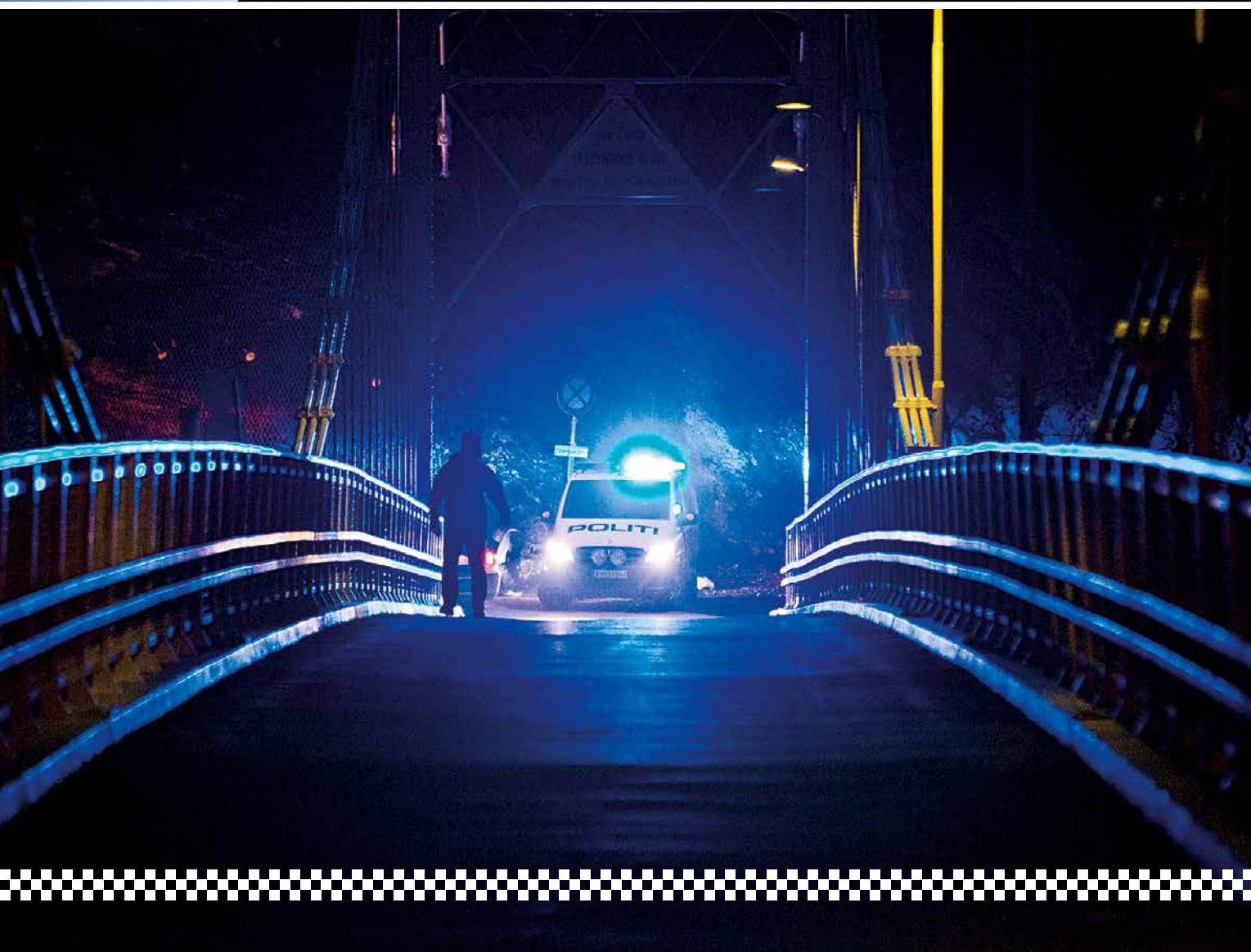




**POLITIET**  
POLITIDIREKTORATET

# RESSURSANALYSE 2012

UTGIFTER OG BEMANNING I POLITI- OG LENSMANNSETATEN





# **RESSURS ANALYSE 2012**

**UTGIFTER OG BEMANNING I POLITI- OG LENSMANNSETATEN**

# INNHOLD

<b>1</b>	<b>SAMMENDRAG</b>	<b>6</b>
<b>2</b>	<b>INNLEDNING</b>	<b>8</b>
2.1	Formål	8
2.2	Innretning og avgrensning	8
2.3	Organisering av arbeidet	9
<b>3</b>	<b>OVERORDNET UTVIKLING I UTGIFTER</b>	<b>10</b>
3.1	Generelle nøkkeltall	10
3.1.1	Regnskapsførte utgifter	10
3.1.2	Driftsutgifter	10
3.2	Overordnet fordeling av driftsutgifter	11
3.2.1	Fordeling av politi- og lensmannsetatens driftsutgifter	11
3.2.2	Fordeling av driftsutgifter i politidistriktene	12
3.2.3	Handlingsrommet i politidistriktene	12
3.2.4	Fordeling av driftsutgifter i særorganene	12
<b>4</b>	<b>BEMANNING OG DEKNINGSGRAD</b>	<b>15</b>
4.1	Bemanning	15
4.2	Dekningsgrad	17
4.3	Ressursbruk til administrative oppgaver	20
<b>5</b>	<b>ANALYSE AV VEKST I STILLINGSUTGIFTER</b>	<b>21</b>
5.1	Stillingsutgifter	21
5.2	Lønnsutgifter	22
5.3	Dekomponering av lønnsutgifter	22
5.3.1	Hva forklarer økte lønnsutgifter	22
5.3.2	Bruk av overtid i politiet	24

<b>6</b>	<b>ANDRE DRIFTSUTGIFTER</b>	<b>25</b>
6.1	Lokalleie	25
6.1.1	Utgifter til lokalleie i politidistriktene	25
6.1.2	Utgifter til lokalleie i særorganene	27
6.2	Konsulenttjenester	28
6.2.1	Konsulentutgifter fordelt på undergrupper	28
6.3	Maskiner, inventar og utstyr	30
6.3.1	Innkjøp av maskiner, inventar og utstyr	30
6.3.2	Vedlikehold og drift av maskiner	30
6.3.3	Forholdet mellom vedlikehold og innkjøp	31
6.3.4	Innkjøp og drift av biler	31
<b>7</b>	<b>REFERANSER</b>	<b>34</b>
<b>8</b>	<b>VEDLEGG</b>	<b>35</b>
8.1	Datakilder og databearbeiding	35
8.2	Feilkilder	35
8.3	Fremskriving av dekningsgrad	36

# 1 SAMMENDRAG

De senere årene har det vært en betydelig reell vekst i utgiftene i politi- og lensmannsetaten. Målt i 2012-kroner har det vært en samlet økning i etatens driftsutgifter på 39 prosent fra 2004 til 2012. For politidistriktene har realveksten vært 32 prosent, mens den har vært 67 prosent for særorganene. Denne rapporten viser hva politi- og lensmannsetaten har brukt ressursene på, og for noen områder hva etaten har fått ut av ressursene. Rapporten avdekker et behov for sterkere sentral styring og oppfølging av ressursbruken i etaten.

## Lønn og bemanning

Av de regnskapsførte utgiftene i etaten ble 68 prosent brukt til stillinger i 2012. Andelen er langt høyere i politidistriktene enn i særorganene.

Analysen viser at de nominelle lønnsutgiftene i etaten økte med i overkant av 18 prosent fra 2009 til 2012. En dekomponering av lønnsutgiftsveksten viser at økt bemanning forklarer i underkant av 6 prosentpoeng, kompensasjon for økte priser forklarer i underkant av 5 prosentpoeng og økte reallønninger forklarer i overkant av 7 prosentpoeng. Reallønnsveksten i politiet var på linje med lønnsutviklingen for lønnstakere i Norge generelt.

Lønnsutgifter for ansatte i politistillinger økte med i underkant av 16 prosent fra 2009 til 2012. En dekomponering

av veksten viser at 2,5 prosentpoeng skyldes økt bemanning, knappe 5 prosentpoeng forklares med kompensasjon for prisvekst og 8 prosentpoeng skyldes reallønnsvekst. Økningen i politiårsverk kom særlig høsten 2012.

Reallønnsveksten for politiansatte har særlig kommet som følge av økning i lønnsutbetalinger knyttet til økning i fastlønn, ferie og turnus og faste tillegg. Økningen i faste tillegg skyldes i hovedsak tillegg for belastende unntak som er knyttet til avtalen om Arbeidstidsbestemmelser for politi- og lensmannsetaten (ATB) som virket fra 1. oktober 2009. Overtid forklarer om lag 1 prosentpoeng av reallønnsveksten for politistillinger. Analysen viser at det er en betydelig variasjon i overtidsutgifter per politiårsverk mellom politidistriktene.

I gjennomsnitt brukes det om lag 8 administrative årsverk per 100 totale årsverk i politidistriktene. Store distriktsvise forskjeller antyder at det kan oppnås besparelser ved en mer ensartet bruk av administrative funksjoner i etaten.

## Leie av eiendom, bygg og anlegg

Utgiftene til lokalleie har over flere år utgjort om lag 10 prosent av de totale driftsutgiftene. Når det har vært en betydelig realvekst i etatens samlede driftsutgifter, har det også vært en tilsvarende sterk realvekst i utgifter til lokalleie. I 2012 ble det totalt brukt 1,23 mrd. kroner på lokalleie i etaten.

Det er stor variasjon mellom de enkelte politidistriktene når det gjelder andelen av de totale utgiftene som går til lokaleie. I 2012 varierte andelen fra 7 til 14 prosent av de totale driftsutgiftene, en forskjell i husleie på over 60 000 kroner per årsverk. Variasjonen i utgifter til lokaleie skyldes flere forhold; antall lokasjoner i et distrikt, antall kvadratmeter per lokasjon og pris per kvadratmeter. Analysen viser at det er stor variasjon i hvor mange kvadratmeter politidistriktene disponerer per årsverk.

Stillingsutgifter og lokaleie er de to store utgiftsgruppene i etaten. For politidistriktene utgjør disse gruppene i gjennomsnitt 86 prosent av de totale driftsutgiftene. Andelen varierer fra 79 til 89 prosent mellom politidistriktene. Det betyr at distriktene har varierende handlingsrom når det gjelder utgifter til andre formål.

#### **Konsulenttjenester**

Det har vært en betydelig vekst i politi- og lensmannsetatens utgifter til konsulenter, særlig fra 2007 til 2012. I 2012 ble det i etaten samlet sett brukt i underkant av 480 mill. kroner i konsulentutgifter. Politiets data- og materiell-tjeneste, Politidirektoratet og Politi-høgskolen står for over halvparten av bruken av konsulentutgifter. Det er særlig konsulentutgifter til IKT-utvikling som har bidratt til økningen. Når det gjelder Politi-høgskolen er deres utgifter til

konsulenttjenester i stor grad knyttet til kjøp av politibistand for undervisningen.

Politidistriktene har hatt en knapp nominell økning i konsulentutgifter fra 2004 til 2012. Også her er det en betydelig variasjon mellom politidistriktene i hvor mye de bruker på konsulenttjenester. Tolketjenester utgjorde i gjennomsnitt i underkant av 20 prosent av distriktenes konsulentutgifter i 2012.

#### **Maskiner, inventar og utstyr**

Det har vært en betydelig nominell vekst i utgifter til innkjøp og vedlikehold av maskiner, inventar og utstyr fra 2004 til 2012. I 2012 utgjorde disse utgiftsgruppene om lag 940 mill. kroner i etaten, tilsvarende om lag 7 prosent av samlede driftsutgifter. I gjennomsnitt bestilte politidistriktene 5 nye patruljebiler per 100 politiårsverk i perioden 2009 til 2012. Det er stor variasjon når det gjelder hvor mange biler som ble bestilt per politidistrikt og hvor mye det ble betalt for disse bilene.

# 2 INNLEDNING

## 2.1 Formål

Formålet med ressursanalysen er å bidra til mer kunnskapsbasert og målrettet styring av ressursene i politi- og lensmannsetaten. En forutsetning for målrettet styring av ressursbruken, er kunnskap om hvordan tildelte ressurser benyttes. Ressursanalysen gir kunnskap om hvordan bevilgningene til etaten er blitt anvendt over tid og hva politiet får ut av ressursene.

Rapporten skal også gjøre informasjon om ressursbruken i politi- og lensmannsetaten mer tilgjengelig. Åpenhet om slike nøkkeltall kan gi et bedre grunnlag for å kunne sammenligne distrikters og særorganers ressursbruk, både med seg selv over tid og med andre virksomheter.

Rapporten er en oppdatering av *Ressursanalysen 2011* som så på utviklingen frem til 2011, se Politidirektoratet (2012). *Ressursanalysen 2012* viser den overordnede utviklingen fra 2004 til 2012, og går nærmere inn på utviklingen for enkeltområder som stillingsutgifter, bemanning, konsulentutgifter, lokalleie og utgifter til maskiner, inventar og utstyr i perioden 2009 til 2012.

Hovedmålgruppene for rapporten er beslutningstakere i politi- og lensmannsetaten og Justis- og beredskapsdepartementet. Politiets innsats og resultater er omfattet med stor

interesse i samfunnet. En målgruppe for arbeidet er derfor også samfunnsaktører generelt.

## 2.2 Innretning og avgrensning

Følgende budsjett- og regnskapskapitler omfattes av analysen:

- 440 Politi- og lensmannsetaten (Politidirektoratet og særorganer, unntatt Politihøgskolen og Grensekommisæren, og politidistrikter unntatt Oslo)
- 441 Oslo politidistrikt
- 442 Politihøgskolen
- 448 Grensekommisæren

Alle politidistrikter og særorganer er inkludert i analysen. I rapporten er Namsfogden i Oslo skilt ut som egen enhet, fordi den er direkte underlagt Politidirektoratet, mens de øvrige namsfogdene er inkludert i de respektive politidistriktene<sup>1</sup>. Politiets sikkerhetstjeneste er ikke inkludert i analysen. Justis- og beredskapsdepartementets egne bevilgninger og Sysselmannen på Svalbard er heller ikke inkludert i

<sup>1</sup> Namsfogden i Bergen er inkludert i tallene for Hordaland politidistrikt, Namsfogden i Stavanger er inkludert i tallene for Rogaland politidistrikt og Namsfogden i Trondheim er inkludert i tallene for Sør-Trøndelag politidistrikt.



analysen. Politidirektoratet og Namsfogden i Oslo inkluderes i tallene for særorganer når datamaterialet splittes opp i særorganer og distrikter.

Antallet politidistrikter har vært uforandret i undersøkelsesperioden. Politiets utlendingsenhet ble opprettet i 2004 og er således med i hele undersøkelsesperioden. Fra 1. januar 2006 fikk politi- og lensmannsetaten ansvaret for å ivareta den sivile rettspleien på grunnplanet. Senere er det blitt etablert barnehus i enkelte politidistrikt. Nasjonalt ID-senter (NID) ble etablert i 2010. NID fikk egen hovedbok fra regnskapsåret 2012, før dette ble deres utgifter ført sammen med Politiets utlendingsenhet. Fra 2013 er det blitt etablert et felles attestkontor i Østfinnmark politidistrikt. Utover dette har det ikke vært store organisatoriske endringer i undersøkelsesperioden.

Rapporten har et overordnet perspektiv. Dyptgående analyser av ressursdisponeringen i enkelte politidistrikt og særorgan er derfor ikke innenfor rammen av denne rapporten. Resultatene fra rapporten vil imidlertid gi grunnlag for ytterligere analysearbeid.

IKT er ikke behandlet som et eget tema i rapporten. Utgifter til IKT inngår imidlertid i mange av utgiftsgruppene i

rapporten. Det har vært mye fokus på IKT-situasjonen i politiet de senere årene, og IKT-forvaltningen i etaten er for tiden under omorganisering. Ressursbruk til IKT vil kunne bli tema for kommende ressursanalyser.

Fokus i rapporten er utgiftssiden i politi- og lensmannsetaten. Inntektssiden behandles ikke, da gebyrinntekter og bøter som politiet regnskapsfører overføres til statskassen.

### 2.3 Organisering av arbeidet

Arbeidet med rapporten har pågått fra januar til mai 2013. Siri Næss og Espen Frøyland i Analyseavdelingen har utført arbeidet. Tore Lorentzen, Erling Sørlien, Victor Valaker og Morten Kristoffersen, alle fra Politidirektoratet, og Siri Carlsen Græsli fra Asker og Bærum politidistrikt og John Rune Lunder fra Østfold politidistrikt har gitt gode innspill underveis i arbeidet.

# 3 OVERORDNET UTVIKLING I UTGIFTER

## 3.1 Generelle nøkkeltall

### 3.1.1 Regnskapsførte utgifter

I 2012 var de totale regnskapsførte utgiftene i politi- og lensmannsetaten 12,6 mrd. kroner, en økning på 61,3 prosent fra 2004. Figur 3.1 viser de totale regnskapsførte utgiftene i politi- og lensmannsetaten fra 2004 til 2012. Som det fremgår av figuren er det en svært liten andel av de samlede utgiftene som ikke er definert som driftsutgifter.

Spesielle driftsutgifter er utgifter knyttet til asylsaker og andre utlendingssaker. Føringsene på denne posten tilhører nesten utelukkende Politiets utlendingsenhet. Det var en særlig økning i utgiftene på denne posten fra 2008 til 2009, slik det fremgår av figur 3.1. Det er driftsutgifter som brukes videre i analysen.

### 3.1.2 Driftsutgifter

#### Realvekst

Målt i 2012-kroner har driftsutgiftene i politi- og lensmannsetaten økt fra 8,9 mrd. kroner i 2004 til 12,3 mrd. kroner i 2012, tilsvarende en økning på 39 prosent, se figur 3.2.<sup>2</sup> For

distriktene har realveksten i driftsutgifter vært 32 prosent, mens den har vært 67 prosent for særorganene i denne perioden.

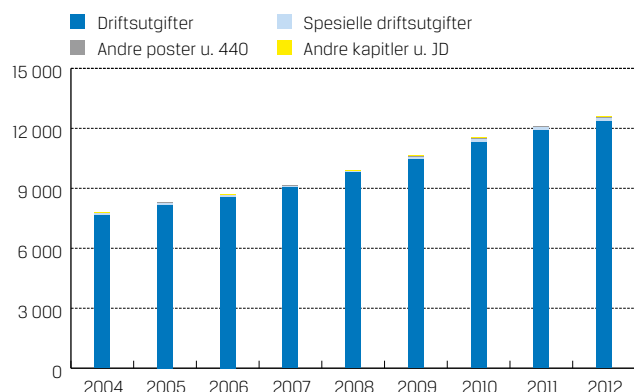
Figuren viser at hoveddelen av utgiftene brukes i politidistriktene. Særorganenes andel av de totale driftsutgiftene i etaten har økt fra 19 prosent i 2004 til 23 prosent i 2012. Dersom de spesielle driftsutgiftene også medregnes, som i all hovedsak er ført på Politiets utlendingsenhet, vil dette forsterke utviklingen med at særorganene har økt sin andel av utgiftene.

#### Nominell vekst

I nominelle kroner har driftsutgiftene i politi- og lensmannsetaten økt med 61,3 prosent fra 2004 til 2012, fra 7,7 mrd. kroner til 12,3 mrd. kroner. Fra 2004 til 2012 har driftsutgiftene i politidistriktene økt med 53,5 prosent, fra 6,2 mrd. kroner til 9,5 mrd. kroner. I særorganene har driftsutgiftene økt med 93,6 prosent, fra 1,5 mrd. kroner til 2,9 mrd. kroner i denne perioden.

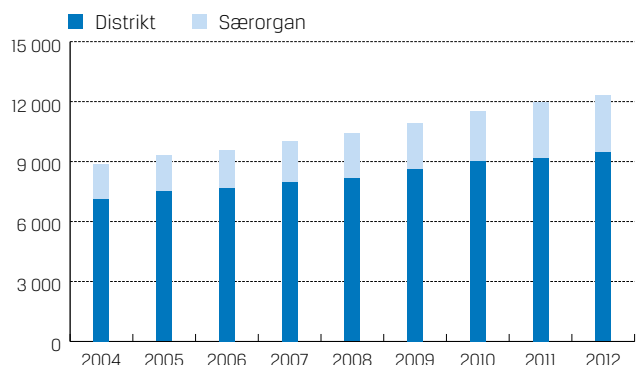
<sup>2</sup> I rapporten brukes gjennomgående konsumprisindeksen fra Statistisk sentralbyrå for å beregne den reelle utviklingen i utgiftene.

**Figur 3.1** Regnskapsførte utgifter i politi- og lensmannsetaten. Nominelle tall. Tall i mill. kroner



Kilde: Politidirektoratet

**Figur 3.2** Driftsutgifter i distrikter og særorgan\*. Faste 2012-kroner. Tall i mill. kroner



\* Politidirektoratet og Namsfogden i Oslo er inkludert i tall for særorgan  
Kilde: Politidirektoratet

## 3.2 Overordnet fordeling av driftsutgifter

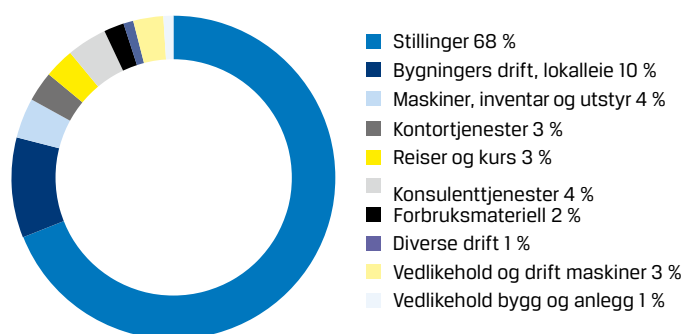
### 3.2.1 Fordeling av politi- og lensmannsetatens driftsutgifter

Utgiftene i Politi- og lensmannsetaten kan grupperes i 10 utgiftsgrupper ut fra kontoplanen for etaten, se vedlegg 8.1.

Figur 3.3 viser fordelingen mellom disse utgiftsgruppene i 2012. Det fremgår av figuren at 68 prosent av utgiftene i etaten i 2012 ble brukt til stillinger og 10 prosent til lokalleie. De resterende 22 prosentene er fordelt på åtte andre utgiftsgrupper, med Maskiner, inventar og utstyr og Konsulenttjenester som de to største.

Tabell 3.1 viser en oversikt over endringen i fordelingen i driftsutgifter i etaten fra 2004 til 2012. Tabellen viser at målt i kroner er det utgiftene til stillinger som har økt mest fra 2004 til 2012, deretter følger utgiftene til bygningers drift, lokalleie. 70 prosent av økningen i driftsutgifter i politi- og lensmannsetaten fra 2004 til 2012 kan forklares med økning i stillingsutgifter.

Figur 3.3 Driftsutgifter i politi- og lensmannsetaten fordelt på utgiftsgrupper. 2012



Kilde: Politidirektoratet

Tabell 3.1 Endring i driftsutgifter i etaten. 2004–2012. Nominelle kroner

	Endring i mill. kroner	Endring i prosent	Utgiftsgruppens andel i prosent av økning
Stillinger	3 286	63,7	70,1
Bygningers drift, lokalleie	388	46,0	8,3
Maskiner, inventar og utstyr	246	92,3	5,2
Kontortjenester	104	32,9	2,2
Reiser og kurs	79	26,5	1,7
Konsulenttjenester	220	85,0	4,7
Forbruksmaterieell	143	115,1	3,1
Diverse drift	59	141,7	1,3
Vedlikehold og drift maskiner	116	38,9	2,5
Vedlikehold og drift bygg og anlegg	44	115,0	0,9
Driftsutgifter	4 685	61,3	100

Kilde: Politidirektoratet

### 3.2.2 Fordeling av driftsutgifter i politidistriktene

Figur 3.4 viser hvordan driftsutgiftene i politidistriktene fordelte seg på ulike utgiftsgrupper i 2012. Figuren viser at 76 prosent av driftsutgiftene i 2012 gikk til stillingsutgifter, noe som er 8 prosentpoeng høyere enn for etaten samlet. I likhet med etaten totalt, gikk 10 prosent av driftsutgiftene til lokalleie i 2012.

Tabell 3.2 gir en oversikt over endringen i de ulike typer driftsutgifter i politidistriktene fra 2004 til 2012. Utgifter til stillinger sto for i underkant av 78 prosent av økningen i driftsutgiftene.

### 3.2.3 Handlingsrommet i politidistriktene

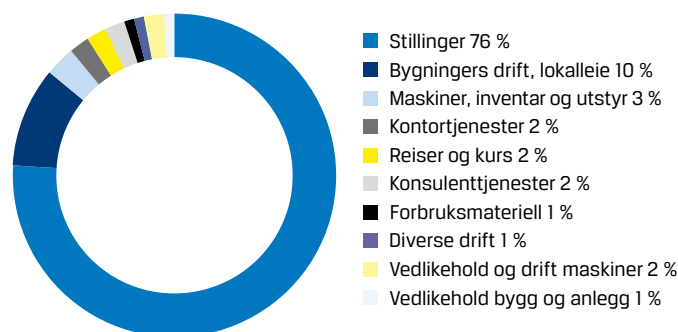
Utgifter til stillinger og lokalleie utgjør en stor andel av driftsutgiftene i politidistriktene. I gjennomsnitt brukte politidistriktene om lag 86 prosent av utgiftene til disse to utgiftsgruppene i 2012, se figur 3.5. Andelen har vært stabil de seneste årene. Utgifter til stillinger og lokalleie kan ses på som relativt bundne utgifter på kort sikt. Politidistriktene har således begrenset handlingsrom for ulike tiltak og aktiviteter etter at utgiftene til ansatte og bygninger er dekket. Det

er imidlertid store forskjeller mellom politidistriktene i hvor stor andel av totalutgiftene som brukes på stillinger og lokalleie. Asker og Bærum politidistrikt brukte om lag 89 prosent, mens Østfinnmark politidistrikt brukte 79 prosent i 2012. Dette tilsier at politidistriktene har ulike muligheter til å finansiere andre utgifter når stillingsutgifter og utgifter til lokalleie er betalt.

### 3.2.4 Fordeling av driftsutgifter i særorganene

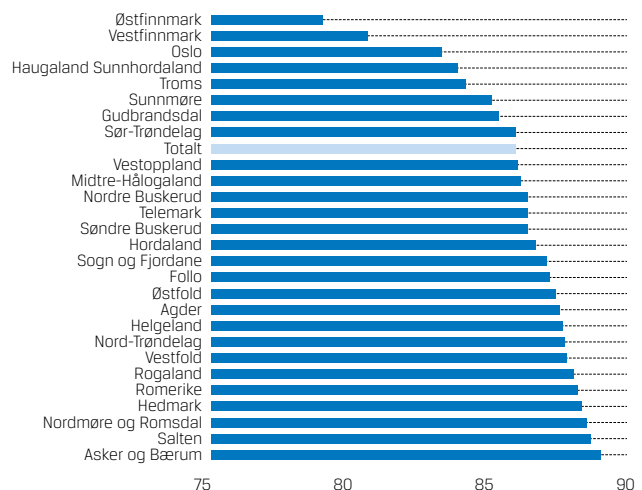
Figur 3.6 viser hvordan driftsutgiftene i særorganene fordelte seg på de 10 ulike utgiftsgruppene i 2012. 44 prosent av driftsutgiftene gikk til stillingsutgifter. Figuren viser at fordelingen mellom de ulike utgiftsgruppene er forskjellig i særorganene og politidistriktene, jf. figur 3.4. Den ulike fordelingen mellom særorgan og politidistrikter har blant annet sammenheng med utgiftsfordelingen i Politiets data- og materielltjeneste. Fordelingen for særorgan endrer seg betydelig dersom Politiets data- og materielltjeneste ekskluderes fra analysene. Men selv om Politiets data- og materielltjeneste ekskluderes fra tallgrunnet, har særorganene fortsatt en utgiftsfordeling som er forskjellig fra distriktene.

Figur 3.4 Fordeling av politidistriktenes driftsutgifter. 2012



Kilde: Politidirektoratet

Figur 3.5 Utgifter til stillinger og lokalleie i prosent av totale driftsutgifter. 2012

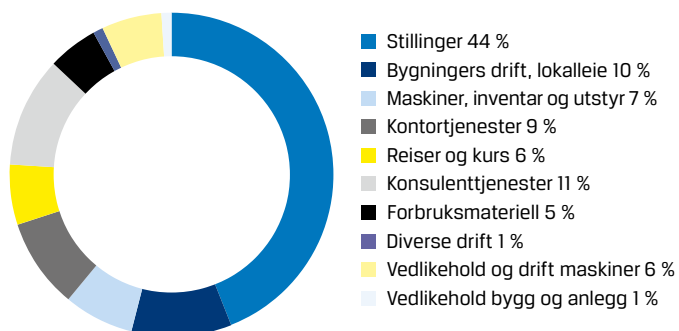


Kilde: Politidirektoratet

**Tabell 3.2** Endring i driftsutgifter i politidistriktene. 2004–2012. Nominelle kroner

	Endring i mill. kroner	Endring i prosent	Utgiftgruppens andel i prosent av økning
Stillinger	2 564	55,7	77,8
Bygningers drift, lokalleie	280	42,2	8,5
Maskiner, inventar og utstyr	153	92,1	4,6
Kontortjenester	6	3,7	0,2
Reiser og kurs	78	57,1	2,4
Konsulenttjenester	41	31,3	1,2
Forbruksmateriell	44	61,2	1,3
Diverse drift	38	121,6	1,2
Vedlikehold og drift maskiner	51	28,8	1,6
Vedlikehold bygg og anlegg	39	199,1	1,2
<b>Driftsutgifter</b>	<b>3 293</b>	<b>53,5</b>	<b>100,0</b>

Kilde: Politidirektoratet

**Figur 3.6** Fordeling av særorganenes\* driftsutgifter. 2012

\* Politidirektoratet og Namsfogden i Oslo er inkludert i tall for særorgan  
 Kilde: Politidirektoratet

Tabell 3.3 viser at særorganene samlet sett har hatt en langt høyere prosentvis økning i driftsutgiftene i perioden 2004–2012 enn distriktene, jf. tabell 3.3. Utgiftene til stillinger i særorganene utgjorde 52 prosent av den totale økningen i driftsutgiftene for særorganene. Konsulenttjenester var den driftsutgiften som hadde den nest høyeste økningen i perioden, og sto for nesten 13 prosent av økningen i driftsutgifter i særorganene.

Økningen i driftsutgiftene i særorganene skyldes i betydelig grad økt oppgavetilfang. Politihøgskolen har nesten doblet opptaket av studenter i løpet av perioden. Kripes – som nasjonalt organ for bekjempelse av alvorlig kriminalitet – har fått ansvar for en rekke nye satsningsområder, for eksempel innenfor teknologi og seksuelle overgrep. Politiets utlendingsenhet, som ble opprettet i 2004, har økt aktiviteten betydelig og foretok langt flere uttransporteringer i slutten av perioden enn i 2004. Utgiftene knyttet til Politiets data- og materielltjeneste har også økt betydelig, som følge av teknologiutvikling og nye krav til etatens IT-løsninger. Politidirektoratet har også økt antall ansatte i perioden.

**Tabell 3.3** Endring i driftsutgifter i særorganene\*. 2004–2012. Nominelle kroner

	Endring i mill. kroner	Endring i prosent	Utgiftgruppens andel i prosent av økning
Stillinger	722	129,6	51,9
Bygningers drift, lokalleie	108	60,1	7,7
Maskiner, inventar og utstyr	93	92,4	6,7
Kontortjenester	98	62,5	7,1
Reiser og kurs	1	0,7	0,1
Konsulenttjenester	179	139,9	12,9
Forbruksmateriell	99	187,4	7,1
Diverse drift	21	201,7	1,5
Vedlikehold og drift maskiner	65	53,9	4,7
Vedlikehold og drift bygg og anlegg	5	25,3	0,3
<b>Driftsutgifter</b>	<b>1 392</b>	<b>93,6</b>	<b>100,0</b>

\* Politidirektoratet og Namsfogden i Oslo er inkludert i tall for særorgan  
Kilde: Politidirektoratet

# 4 BEMANNING OG DEKNINGSGRAD

## 4.1 Bemanning

Tabell 4.1 viser utviklingen i antall årsverk i politidistriktene og særorganene fordelt på tre stillingskategorier.<sup>3</sup>

I 2012 ble det utført 13 693 årsverk i politi- og lensmanns-etaten, fordelt på 7926 politiårsverk (58 %), 819 jurister (6 %) og 4948 sivile (36 %).

Antallet politiårsverk i distriktene var stabilt fra 2009 til 2011. Fra 2011 til 2012 var det en økning i antallet politiårsverk i distriktene. Særorganene har hatt en gradvis økning i antallet politiårsverk i perioden. Økningen i politiårsverk var særlig høy høsten 2012, en økning som har sammenheng med at avgangskullet etter økt opptak på Politihøgskolen ble tilsatt i etaten. Denne bemanningsutviklingen, med vekst i sivile årsverk frem til man kunne ta ut effekten av økt opptak på Politihøgskolen, ble også lagt

til grunn i bemanningsfremskrivningene i *Politiet mot 2020* (Politidirektoratet, 2008).

Særorganene har hatt en sterkere økning i politiårsverk enn politidistriktene. Her er det først og fremst Politiets utlendingsenhet, Politihøgskolen og Kripas som står for økningen. Disse særorganene har også ansatt betydelig flere sivile i perioden. Politiets data- og materielltjeneste har også fått en betydelig økning i sivile årsverk. Disse er også blant de enhetene som har hatt størst økning i driftsutgifter, jf. kapittel 3.

Det økte antallet politiårsverk i politidistriktene er ikke jevnt fordelt. Oslo politidistrikt har økt antallet politiårsverk med 51, mens antallet politiårsverk i Asker og Bærum er redusert med 22. 11 distrikter har redusert antallet politiårsverk, mens 16 har økt. Tabell 4.2 viser utviklingen i antall årsverk i politistillinger.

<sup>3</sup> Politidirektoratet rapporterer hvert tertial årsverkstatus per siste dato i aktuelt tertial til Justis- og beredskapsdepartementet. Antall årsverk i denne rapporten er beregnet som et gjennomsnitt for året, basert på årsverkstatus den siste datoen i hver måned i det aktuelle året, se kap. 8.1.

**Tabell 4.1** Antall årsverk i distrikter og særorgan\* fordelt på stillingskategorier. Gjennomsnitt for året

		2009	2010	2011	2012	2009–2012 endring i antall	2009–2012 endring i prosent
Politistillinger	Distrikt	7 355,0	7 354,3	7 344,3	7 429,5	74,6	1,0
	Særorgan	375,0	416,0	456,9	496,4	121,5	32,4
	Totalt	7 729,9	7 770,3	7 801,2	7 925,9	196,0	2,5
Juriststillinger	Distrikt	664,0	681,2	676,6	687,6	23,6	3,5
	Særorgan	119,4	125,8	129,5	130,9	11,5	9,6
	Totalt	783,4	806,9	806,1	818,5	35,1	4,5
Sivile stillinger	Distrikt	3 348,4	3 620,6	3 532,5	3 528,5	180,2	5,4
	Særorgan	1 106,1	1 259,8	1 342,1	1 419,9	313,8	28,4
	Totalt	4 454,4	4 880,3	4 874,6	4 948,4	494,0	11,1
Totalt	Distrikt	11 367,4	11 656,0	11 553,4	11 645,6	278,3	2,4
	Særorgan	1 600,4	1 801,5	1 928,5	2 047,2	446,8	27,9
	Totalt	12 967,8	13 457,5	13 481,9	13 692,8	725,1	5,6

\* Politidirektoratet og Namsfogden i Oslo er inkludert i tall for særorgan  
Kilde: Politidirektoratet

Tabell 4.2 Antall årsverk i politistillinger. Gjennomsnitt for året

	2009	2010	2011	2012	2009-2012 endring i antall	2009-2012 endring i prosent
Oslo	1 557,5	1 543,8	1 547,4	1 608,2	50,7	3,3
Østfold	341,7	348,9	347,5	347,7	6,0	1,8
Follo	187,3	184,7	180,2	181,7	-5,6	-3,0
Romerike	320,4	344,8	355,9	356,6	36,2	11,3
Hedmark	235,4	227,6	222,2	222,2	-13,2	-5,6
Gudbrandsdal	95,9	95,8	98,1	99,4	3,5	3,7
Vestoppland	136,2	137,6	136,6	130,4	-5,8	-4,2
Nordre Buskerud	113,2	112,9	118,8	124,3	11,1	9,8
Søndre Buskerud	255,4	259,6	267,3	262,2	6,8	2,7
Asker og Bærum	212,7	202,9	195,2	191,2	-21,6	-10,1
Vestfold	301,5	298,8	296,8	289,4	-12,1	-4,0
Telemark	271,8	254,2	259,2	256,2	-15,5	-5,7
Agder	425,1	420,4	413,7	403,2	-22,0	-5,2
Rogaland	402,1	418,4	419,6	437,5	35,4	8,8
Haugaland Sunnhordland	154,7	155,2	154,6	159,0	4,3	2,8
Hordaland	589,4	588,3	570,4	579,0	-10,4	-1,8
Sogn og	124,5	122,3	124,3	125,1	0,6	0,5
Sunnmøre	147,7	148,4	145,7	151,1	3,4	2,3
Nordmøre og Romsdal	148,3	147,6	147,2	147,0	-1,3	-0,9
Sør-Trøndelag	387,2	392,9	386,8	406,1	18,9	4,9
Nord-Trøndelag	198,3	197,5	181,9	184,2	-14,1	-7,1
Helgeland	115,9	117,7	120,6	116,6	0,7	0,6
Salten	101,9	107,1	109,1	111,7	9,8	9,6
Midtre Hålogaland	171,0	173,1	180,8	172,6	1,7	1,0
Troms	182,9	184,2	190,7	185,6	2,6	1,4
Vestfinnmark	78,0	76,5	78,2	82,8	4,8	6,1
Østfinnmark	99,2	93,1	95,7	98,9	-0,3	-0,3
SUM DISTRIKT	7 355,0	7 354,3	7 344,3	7 429,5	74,6	1,0
Grensekommisariatet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
NID	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
KRIPPOS	161,5	171,6	180,3	184,8	23,2	14,4
Politihøgskolen	64,7	77,8	92,7	103,9	39,2	60,5
Økokrim	35,3	36,1	35,5	33,2	-2,1	-6,1
Utrykningspolitiet	20,3	23,8	29,7	30,4	10,1	49,5
PDMT	8,1	6,4	6,3	3,7	-4,4	-54,7
Politiets utlendingsenhet	83,9	99,3	111,4	138,8	54,9	65,4
Namsfogden i Oslo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Politidirektoratet	1,1	1,0	1,0	1,8	0,7	61,5
SUM SÆRORGAN	375,0	416,0	456,9	496,4	121,5	32,4
SUM	7 729,9	7 770,3	7 801,2	7 925,9	196,0	2,5

Kilde: Politidirektoratet



Når det gjelder årsverk til sivile stillinger varierer utviklingen i distriktene fra 44 flere til 11 færre årsverk. 23 politidistrikt har flere årsverk til sivile stillinger i 2012 enn i 2009, mens 4 har færre. Distrikter som har redusert antallet sivile årsverk har også redusert antallet politiårsverk.

## 4.2 Dekningsgrad

Dekningsgraden for politibemanningen beregnes ofte som forholdet mellom antall politiårsverk og antall 1 000 innbyggere. Målsettingen om en politidekning på 2,0 per 1 000 innbyggere ble presentert i Politiet mot 2020 (Politidirektoratet, 2008). Det presiseres at dette målet er et nasjonalt gjennomsnittsmål, og ikke et mål for det enkelte politidistrikt.

Fra 2009 til 2012 har det blitt nesten 190 000 flere innbyggere i Norge, tilsvarende en befolkningsvekst på knappe 4 prosent.<sup>4</sup> For at dekningsgraden skal holdes stabil eller øke, må det kompenseres for befolkningsveksten. Veksten i politiårsverk i perioden var imidlertid bare 2,5 prosent i samme periode, jf. tabell 4.1 og tabell 4.2. Dekningsgraden for landet som helhet falt derfor fra 1,60 i 2009 til 1,58 i 2012. Tabell 4.3 viser at det er store forskjeller i utviklingen i dekningsgrad mellom politidistriktene.

4 Befolkningsantallet er beregnet som et gjennomsnitt av antallet ved inngangen til og utgangen av gjeldende år.

**Tabell 4.3** Antall årsverk politistillinger per 1 000 innbyggere

	2009	2010	2011	2012	2009–2012
Oslo	2,68	2,60	2,55	2,60	-0,08
Østfold	1,51	1,53	1,50	1,48	-0,03
Follo	1,11	1,08	1,04	1,03	-0,08
Romerike	1,32	1,39	1,41	1,39	0,06
Hedmark	1,24	1,19	1,16	1,15	-0,09
Gudbrandsdal	1,37	1,36	1,38	1,40	0,04
Vestoppland	1,26	1,26	1,25	1,19	-0,07
Nordre Buskerud	1,38	1,37	1,42	1,48	0,10
Søndre Buskerud	1,31	1,31	1,33	1,28	-0,03
Asker og Bærum	1,29	1,22	1,15	1,11	-0,18
Vestfold	1,40	1,37	1,35	1,30	-0,10
Telemark	1,62	1,51	1,53	1,50	-0,12
Agder	1,54	1,51	1,47	1,41	-0,13
Rogaland	1,24	1,26	1,24	1,27	0,03
Haugaland Sunnhordland	1,09	1,09	1,07	1,08	-0,01
Hordaland	1,35	1,33	1,27	1,27	-0,08
Sogn og Fjordane	1,16	1,14	1,15	1,15	-0,01
Sunnmøre	1,09	1,08	1,05	1,07	-0,02
Nordmøre og Romsdal	1,34	1,32	1,31	1,29	-0,04
Sør-Trøndelag	1,35	1,35	1,32	1,36	0,01
Nord-Trøndelag	1,47	1,46	1,33	1,34	-0,13
Helgeland	1,56	1,58	1,61	1,55	-0,01
Salten	1,27	1,33	1,34	1,37	0,09
Midtre Hålogaland	1,48	1,50	1,56	1,48	0,00
Troms	1,52	1,52	1,56	1,50	-0,01
Vestfinnmark	1,83	1,77	1,80	1,88	0,06
Østfinnmark	3,31	3,10	3,18	3,27	-0,04
<b>Totalt</b>	<b>1,52</b>	<b>1,50</b>	<b>1,48</b>	<b>1,48</b>	<b>-0,04</b>
<b>Totalt inkl. særorgan</b>	<b>1,60</b>	<b>1,59</b>	<b>1,58</b>	<b>1,58</b>	<b>-0,02</b>

I Prop. 1 S (2012–2013) ble det bevilget midler som legger til rette for at politidistriktene skal kunne tilby jobb til politihøgskolestudenter som uteksamineres i 2013. Bevilgningen muliggjør tilsetting av om lag 350 nye politiansatte. Dette er lagt til grunn for Politidirektoratets beregninger av økt nettotilgang på politiårsverk i 2013. Ettersom det forventes fortsatt høy befolkningsvekst i Norge, må det utdannes og ansettes et høyt antall politistillinger for å kunne opprettholde og øke dekningsgraden. I vedlegg 8.3 er det gjort en fremskrivning av dekningsgraden frem til 2030. Med de forutsetninger som er lagt inn i denne fremskrivingen nås målet om en politidekning på 2,0 per 1 000 innbyggere i 2021.

Politidekningen viser hvor mange ansatte det er i politistillinger i forhold til befolkningen. Politidekningen sier imidlertid ikke noe om hvilke oppgaver som ivaretas av polititjenestemenn og andre sivilt ansatte i politi- og lensmannsetaten. Politiet har for eksempel mange oppgaver som blir løst av sivile, og antallet sivile stillinger har økt betydelig de seneste årene. Mange sivile utfører også det som tradisjonelt er sett på som politioppgaver, eksempelvis knyttet til etterforskning av økonomisk kriminalitet og

datakriminalitet. Tidligere var det i stor grad polititjenestemenn som jobbet som arrestforvarere, grensekontrollører og transportører, mens det nå i større grad er sivile som ivaretar oppgaver innenfor disse områdene. I tillegg vil ny teknologi effektivisere politiets arbeidsprosesser, slik at polititjenestemenn kan bruke ressursene på mer rene politioppgaver.

*Politikraften* kan defineres som politiets kapasitet til å ivareta sine oppgaver. Politikraften kan øke, både gjennom omfordeling av arbeidsoppgaver og endrede arbeidsprosesser og metoder, uten at politidekningen nødvendigvis endres. Politidekningen er derfor et upresist mål på politikraften, og i hvilken grad det ansvar og de oppgaver som ligger til etaten ivaretas. Det understrekes samtidig at politidekningen er viktig i beredskapssammenheng og for å ivareta folks trygghet.

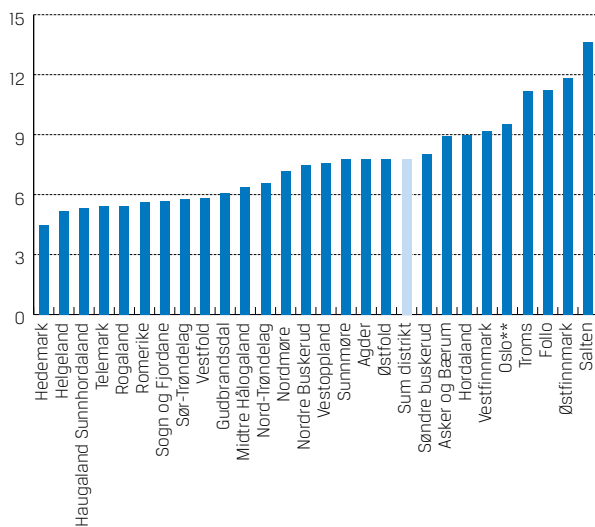
Tabell 4.1 viste at det har vært en langt høyere vekst i årsverk i sivile stillinger enn i politistillinger. Dersom det totale antallet årsverk i etaten brukes for å beregne dekningsgraden, har denne økt fra 2,69 i 2009 til 2,73 i 2012, se tabell 4.4.

Tabell 4.4 Totale antall årsverk i etaten per 1 000 innbyggere

	2009	2010	2011	2012	2009-2012
Oslo	4,10	4,10	3,95	4,00	-0,09
Østfold	2,34	2,46	2,43	2,41	0,06
Follo	1,76	1,79	1,72	1,68	-0,07
Romerike	2,22	2,40	2,38	2,32	0,11
Hedmark	2,00	2,02	1,96	1,96	-0,04
Gudbrandsdal	1,98	2,02	2,06	2,08	0,09
Vestoppland	1,89	1,94	1,91	1,81	-0,08
Nordre Buskerud	2,06	2,06	2,09	2,17	0,11
Søndre Buskerud	2,05	2,09	2,09	2,01	-0,04
Asker og Bærum	2,14	2,05	1,92	1,87	-0,26
Vestfold	2,16	2,17	2,10	2,05	-0,11
Telemark	2,42	2,33	2,32	2,26	-0,16
Agder	2,27	2,24	2,15	2,06	-0,20
Rogaland	1,95	2,01	2,02	2,04	0,10
Haugaland Sunnhordland	1,72	1,73	1,69	1,69	-0,02
Hordaland	2,11	2,10	2,01	2,01	-0,10
Sogn og Fjordane	1,71	1,70	1,73	1,73	0,02
Sunnmøre	1,63	1,64	1,61	1,63	0,01
Nordmøre og Romsdal	2,18	2,13	2,09	2,04	-0,14
Sør-Trøndelag	1,98	2,04	1,98	2,03	0,05
Nord-Trøndelag	2,17	2,15	2,02	2,02	-0,15
Helgeland	2,47	2,58	2,59	2,48	0,01
Salten	2,15	2,24	2,28	2,28	0,13
Midtre Hålogaland	2,26	2,33	2,38	2,27	0,01
Troms	2,42	2,49	2,52	2,45	0,03
Vestfinnmark	2,88	2,95	2,99	3,01	0,13
Østfinnmark	5,09	5,11	5,01	5,35	0,26
Totalt distrikter	2,35	2,38	2,33	2,32	-0,03
Totalt inkl. særorgan	2,69	2,75	2,72	2,73	0,04

Kilde: Politidirektoratet

Figur 4.1 Antall administrative årsverk per 100 totale årsverk\*



\* Årsverk per 31.12.2012

\*\* Inkluderer Namsfogden i Oslo

Kilde: Politidirektoratet/Politianalysen

### 4.3 Ressursbruk til administrative oppgaver

Våren 2013 ble det gjennomført en kartlegging av antall årsverk som arbeider med ulike administrative funksjoner i det enkelte distrikt/særorgan. Datainnsamlingen har vært et samarbeid mellom «Politianalysen», se Justis- og beredskapsdepartementet (2012), og Politidirektoratet. Følgende funksjoner er definert som administrative støttefunksjoner i denne presentasjonen:

- Personal/HR
- Lønn- og timeregistrering
- Økonomi
- IKT
- Innkjøp
- Materiellforvaltning
- Eiendomsadministrasjon
- Kommunikasjon/informasjon/presse
- Ekspedisjon/sekretær (på distriktsnivå)
- Sentralbord
- Arkiv
- Praksisansvarlig
- HMS

Administrative funksjoner som vil komme i tillegg, men som ikke inngår i tallene er: lederstillinger (politimester, visepolitimester, administrasjonssjef, stasjonssjefer, driftsenhetsledere/lensmenn, FOE-leder, leder for retts- og påtaleenheten arbeid med tjenestelister), samt renhold, vaktmester, kantine og ekspedisjon/sekretær (stasjons-/lensmannskontornivå).

Figur 4.1 viser at det er en betydelig variasjon i antall årsverk til administrative støttefunksjoner i forhold til det totale antallet årsverk i distriktet. Mens Salten politidistrikt har i underkant av 14 administrative årsverk per 100 årsverk, har Hedemark politidistrikt 4,5. Det synes ikke å være sammenheng mellom størrelsen på distriktet og størrelsen på administrasjonen.

En stor andel av personellet i et distrikt som arbeider med administrasjon, kan være en indikasjon på at man bruker mindre ressurser på ordinært og/eller rendyrket politiarbeid. Samtidig kan det være slik at et visst nivå på administrasjon er nødvendig for at et distrikt skal drives effektivt. Det er ikke vurdert hva som kan være et «riktig nivå» når det gjelder administrative støttefunksjoner. Variasjonen mellom politidistriktene indikerer imidlertid at dette er et område som bør undersøkes nærmere.

# 5 ANALYSE AV VEKST I STILLINGSUTGIFTER

I dette kapittelet analyseres stillingsutgiftene i politi- og lensmannsetaten. Det ses blant annet på om lønnsutgiftene har økt som følge av økt bemanning (volumeffekt) og/eller fordi arbeidskraften er blitt dyrere (priseffekt).

## 5.1 Stillingsutgifter

Utgifter til stillinger er som vist i kapittel 3 den klart største utgiftsgruppen i politi- og lensmannsetaten. Denne utgiftsgruppen inkluderer lønn og godtgjørelser til alle ansatte (inklusive vikarer, ekstrahjelper, praktikanter/lærlinger og rengjøringspersonell). I tillegg inkluderer utgiftsgruppen refunderbare lønnsutgifter, samt trygder, pensjoner, arbeidsgiveravgift og diverse lønnsutgifter.

Figur 5.1 viser utviklingen i stillingsutgifter i distrikter og særorgan. Figuren viser at utgiftene til stillinger samlet er langt høyere i politidistriktene i og med at de har langt flere

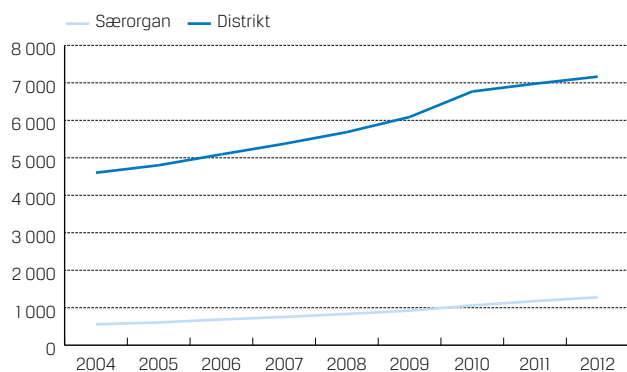
ansatte enn særorganene. I politidistriktene har den nominelle veksten i stillingsutgifter vært på 56 prosent, mens realveksten har vært på 34 prosent. For særorganene har den nominelle veksten i stillingsutgifter vært på 130 prosent, tilsvarende en realvekst på 98 prosent.

Økningen i stillingsutgifter fra 2009 til 2010 kan knyttes til ny avtale om Arbeidstidsbestemmelser for politi- og lensmannsetaten (ATB) med virkning fra 1. oktober 2009, se kapittel 5.3 for en nærmere drøfting.

I 2012 varierte andelen av driftsutgiftene som gikk til stillingsutgifter i distriktene mellom 67 og 80 prosent, se figur 5.2.

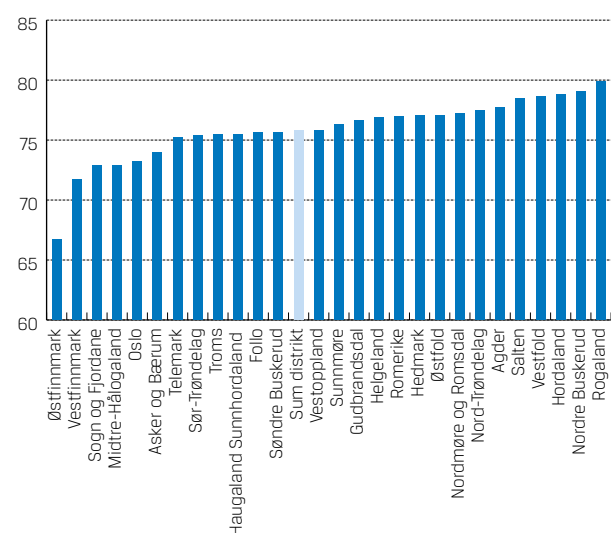
Mellom særorganene varierte andelen av driftsutgiftene som gikk til stillinger i 2012 fra 21 prosent i Politiets data- og materieltjeneste til 75 prosent i Politiets utlendingsenhet.

**Figur 5.1** Stillingsutgifter i distrikter og særorgan\*. Nominelle tall. Mill. kroner



\* Politidirektoratet og Namsfogden i Oslo er inkludert i tall for særorgan  
Kilde: Politidirektoratet

**Figur 5.2** Stillingsutgiftenes andel av driftsutgiftene i prosent. 2012



Kilde: Politidirektoratet

## 5.2 Lønnsutgifter

For å se nærmere på hvordan utgiftene til stillinger har utviklet seg, er det foretatt et uttrekk over alle utbetalte lønninger i etaten i regnskapsårene 2009 og 2012. Regnskapsdataene for stillingsutgiftene i kapittel 5.1 inneholder i tillegg til lønnsutbetalingene også arbeidsgiveravgift. Disse regnskapstallene vil derfor være høyere enn lønnsutgiftene som drøftes i dette delkapittelet. I kapittel 8.1 og 8.2 gjøres det nærmere rede for lønnsuttrekket.

Figur 5.3 viser samlede nominelle lønnsutgifter for de tre stillingsgruppene politi, jurister og sivile i 2009 og 2012, og tilsvarende per årsverk i samme periode. Figuren viser at de samlede nominelle lønnsutgiftene økte med 18,4 prosent i perioden. Lønnsutgiftene økte klart mest for sivile, med over 25 prosent, mens lønnsutgiftene økte med nær 16 prosent for politi. Veksten i lønnsutgifter per årsverk var mer lik mellom gruppene. Både politi og sivile hadde lønnsvekst per årsverk i underkant av 13 prosent.

## 5.3 Dekomponering av lønnsutgifter

### 5.3.1 Hva forklarer økte lønnsutgifter

Økte utgifter til lønn kan skyldes at det arbeides flere timer («volumeffekt») og/eller at den enkelte time blir dyrere («priseffekt»).

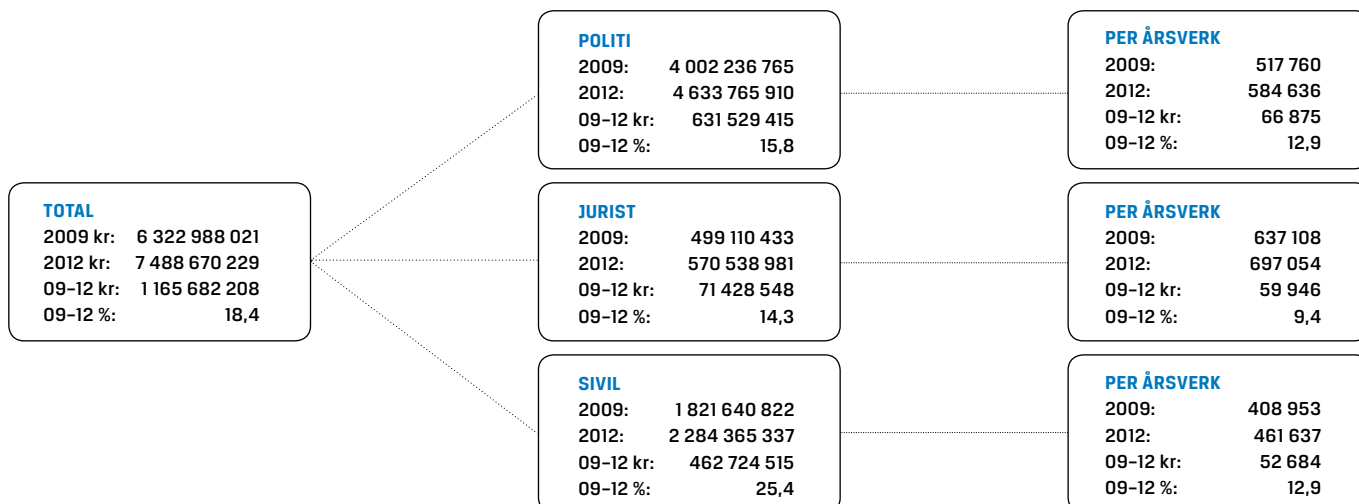
Figur 5.4 viser hvordan den totale nominelle lønnsveksten og den nominelle lønnsveksten for stillingsgruppene politi, jurist og sivile kan forklares med volumeffekt (bemanningssvekst) og priseffekt. Preiseffekten er fordelt på reallønnsvekst og kompensasjon for økte konsumpriser.<sup>5</sup>

For alle stillingsgruppene samlet, viser dekomponeringen at økt bemanning kan forklare 5,6 prosentpoeng av økte nominelle lønnsutgifter i perioden 2009–2012, kompensasjonen for økte priser kan forklare 4,5 prosentpoeng og økte reallønninger kan forklare 7,4 prosentpoeng.<sup>6</sup>

5 Konsumprisindeksen er brukt som deflator for prisvekst. Bidraget fra priskompensasjon er den samme for alle grupper.

6 Summen av disse komponentene blir 17,4 prosent, mens lønnsutgiftene økte med 18,4 prosent jf avsnitt 5.2. Årsaken til avviket skyldes at prosentvis endring av delkomponenter bare blir tilnærmet lik prosentvis endring av en sum.

Figur 5.3 Lønnsutgifter for ulike stillingsgrupper. Nominelle tall



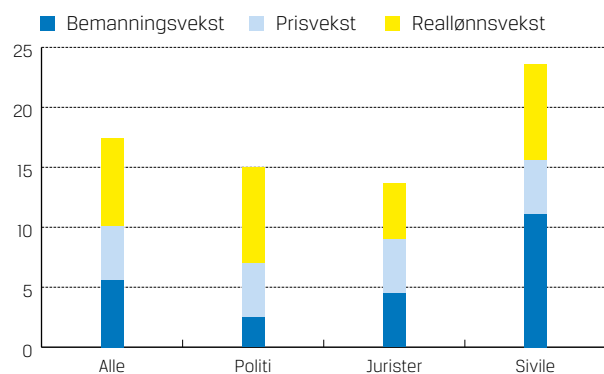
Figur 5.4 viser at volumeffekten av de økte lønnsutgiftene var lavere for politistillinger enn for sivile og jurister. Økte stillingsutgifter som skyldes økt bemanning for politiansatte var på beskjedne 2,5 prosentpoeng i perioden.

Reallønnsveksten har vært sterkest for politiansatte og sivile, der reallønnsveksten var på 8 prosent.<sup>7</sup> Juristene hadde en reallønnsvekst på 4,7 prosent. Reallønnsveksten for alle lønnstakere i Norge var 7,6 prosent i samme periode, ifølge tall fra Statistisk sentralbyrå.

I figur 5.5 er reallønnsveksten fra figur 5.4 dekomponert i lønnsutgiftsgruppene fast lønn, feriepenger, overtidbetaling og diverse tillegg og kompensasjoner. Det er store forskjeller mellom

7 Lønnsdatene er basert på faktiske ansatte registrert i lønssystemet. Det betyr for eksempel at dersom personer som blir ansatt i perioden har en vesentlig forskjellig lønn enn dem som allerede er i etaten eller som slutter, vil det påvirke anslaget på reallønnsveksten. Denne måleskjevheten gjør seg særlig gjeldende for anslaget på reallønnsveksten til ansatte i politistillinger. En stor del av dem som ble ansatt i politiet i perioden, er ansatte med PB1-kompetanse. Mange av disse har kort ansiennitet og starter derfor med lav grunnlønn. Isolert sett vil dette bidra til å trekke ned reallønnsveksten til politiansatte. Det er ikke forsøkt å beregne hvor stor denne måleskjevheten utgjør.

**Figur 5.4** Dekomponering av vekst i nominelle lønnsutgifter for ulike stillingsgrupper. 2009–2012



Kilde: Politidirektoratet

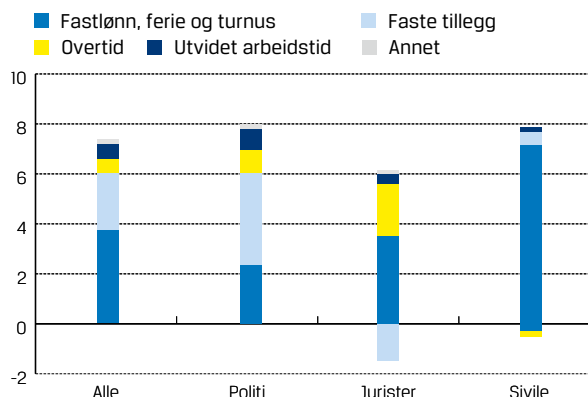
stillingsgruppene med hensyn til hvilke typer lønnsutbetalinger som har generert reallønnsveksten fra 2009 til 2012.

Reallønnsveksten for politiansatte har særlig kommet som følge av økning i lønnsutbetalinger knyttet til økning i utbetaling av faste tillegg, i hovedsak tillegg for belastende unntak som er knyttet til ATB-avtalen som trådte i kraft fra 1. oktober 2009. Reallønnsvekst fra økt fastlønn, ferie og turnus er lavere for politi enn for de andre stillingsgruppene. Mens lønnsutgifter som skyldes økning i faste tillegg, fastlønn, ferie og turnus ikke skyldes mer arbeidsinnsats, vil økt lønn til utvidet arbeidstid og overtid føre til flere arbeidstimer, og således innebære en viss volumeffekt for politi.

Overtid for politistillinger utgjorde 1 prosentpoeng av reallønnsveksten. I 2012 ble det samlet i etaten utbetalt 529 mill. kroner til overtid, hvorav 440 mill. kroner ble utbetalt til politiansatte. 410 av de 440 mill. kronene er overtidutbetalinger i politidistriktene.

Reallønnsøkningen hos sivile kan forklares med i all hovedsak økt fastlønn. Jurister har fått redusert faste tillegg, men økt både i fast lønn og særlig overtid. Nedgangen i faste tillegg skyldes en endring i ATB-avtalen for jurister i 2009.

**Figur 5.5** Dekomponering av vekst i reallønnsutgifter for ulike stillingsgrupper. 2009–2012



Kilde: Politidirektoratet

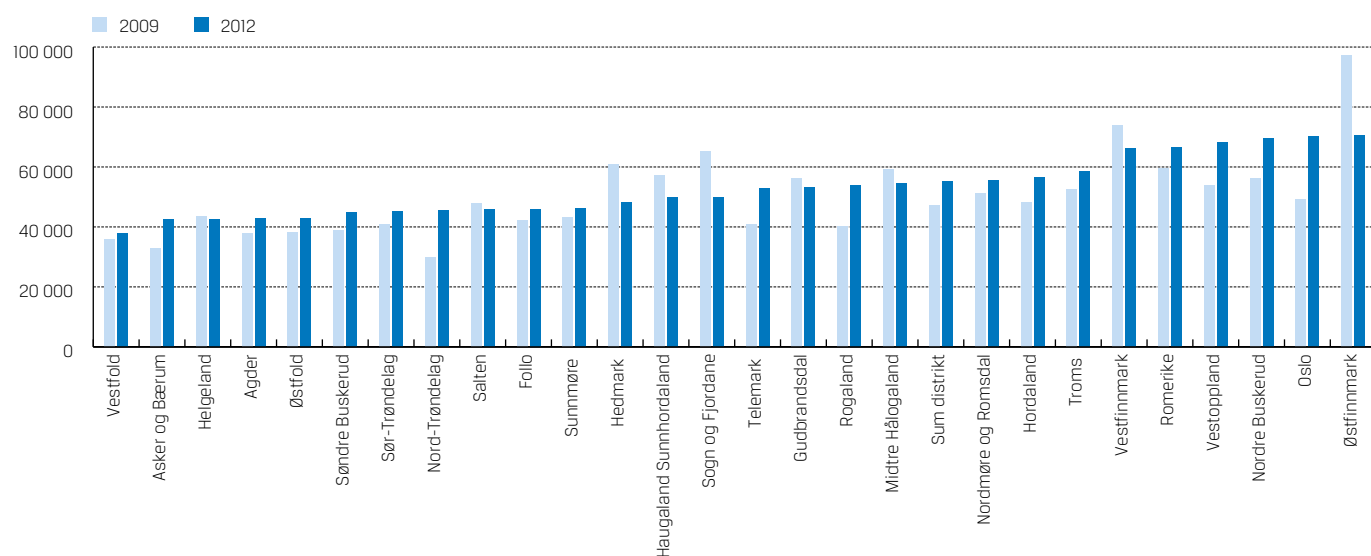
### 5.3.2 Bruk av overtid i politiet

I 2012 ble det utbetalt 529 mill. kroner i forbindelse med overtidsarbeid i politi- og lensmannsetaten. Politiet er en hendelsesstyrt etat, hvor det må påregnes noe bruk av overtid. Det samlede beløpet til overtid per årsverk varierende betydelig mellom de enkelte politidistriktene i 2012. Figur 5.6 viser at Østfinnmark politidistrikt hadde høyest beløp per årsverk med om lag 70 000 kroner. Samtidig fremgår det av figuren at Østfinnmark politidistrikt har redusert overtidsbeløpet betydelig fra 2009 til 2012. Vestfold politidistrikt hadde lavest beløp til overtid per årsverk, med om lag 38 000 kroner. Det synes ikke å være noen åpenbar

sammenheng mellom beløp til overtid per årsverk og distriktets størrelse, verken målt i antall ansatte eller politidistriktenes geografiske størrelse.

Bedre planlegging av oppsett på tjenestelister kan bidra til å redusere utgiftene til overtid. Et kjennetegn med noen av politidistriktene som har høyt overtidsbruk per årsverk, er at en relativt stor andel av overtiden kan forklares med tillegg som gir «100 prosent overtid». Å vri overtidsbruken over på tillegg som gir «50 prosent overtid» vil kunne redusere de samlede utbetalingene til overtid, uten at antallet utførte timeverk nødvendigvis behøver å bli nevneverdig redusert.

Figur 5.6 Beløp i kroner til overtid per årsverk. Nominelle tall





# 6 ANDRE DRIFTSUTGIFTER

I dette kapitlet drøftes utgiftene til lokalleie, konsulent-tjenester og maskiner, inventar og utstyr, herunder biler.

## 6.1 Lokalleie

Utgiftsposten Bygningers drift, lokalleie, slik denne er definert i kontoplanen, omfatter kontiene husleie, energiutgifter, renovasjon og kommunale utgifter, renholdstjenester, fellesutgifter, renholdsartikler og vaktmester.<sup>8</sup> Utgifter til lokalleie er den nest største utgiftsgruppen i politi- og lensmannsetaten, jf. figur 3.3. I 2012 gikk 1,23 mrd. kroner, eller 10 prosent av de totale driftsutgiftene i etaten, til

<sup>8</sup> Vedlikehold av bygg og anlegg er definert som en egen utgiftsgruppe i kontoplanen. Utgiftene innenfor denne utgiftsgruppen var i 2012 på 81,4 mill. kroner. Disse kommer i tillegg til de regnskapsførte utgiftene til lokalleie.

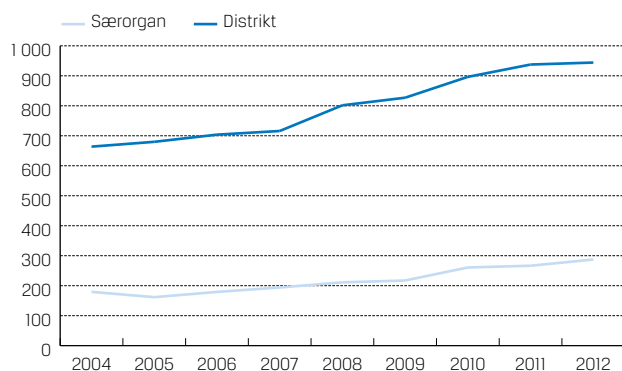
lokalleie. Den samlede økningen på denne utgiftsgruppen fra 2004 til 2012 var på 46 prosent. Målt i faste 2012-priser har veksten i lokalleie vært på 26 prosent i perioden.

Figur 6.1 viser utviklingen i distriktenes og særorganenes nominelle utgifter til lokalleie. Det fremgår av figuren at lokalleieutgiftene har økt betydelig i både distrikter og særorgan.

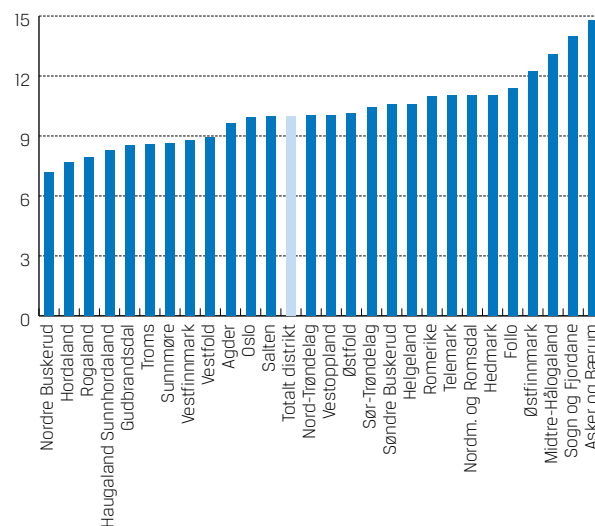
### 6.1.1 Utgifter til lokalleie i politidistriktene

Det er store forskjeller mellom de enkelte politidistriktene i hvor stor andel av de totale utgiftene som gikk til lokalleie i 2012, se figur 6.2. Asker og Bærum politidistrikt brukte ca. 15 prosent av utgiftene til lokalleie, mens Nordre Buskerud politidistrikt brukte om lag 7 prosent.

**Figur 6.1** Utgifter til lokalleie i distrikter og særorgan\*. Nominelle kroner. Tall i mill. kroner



**Figur 6.2** Utgifter til lokalleie som andel av driftsutgifter i prosent. 2012\*



\* Politidirektoratet og Namsfogden i Oslo er inkludert i tall for særorgan  
Kilde: Politidirektoratet

\* Tallene for brutto lokalleie overvurderer leieutgiftene i Telemark siden de har leieinntekter fra utleie av et gammelt politihus.  
Kilde: Politidirektoratet

Det varierer også i stor grad mellom politidistriktene hvor store utgifter man har til lokalleie per årsverk. Figur 6.3 viser at politidistriktene bruker fra i underkant av 60 000 kroner per årsverk til over 120 000 kroner per årsverk til lokalleie. Noen politidistrikter har dobbelt så høye husleiekostnader per årsverk som andre distrikter.

Med enkelte unntak, er rekkefølgen på distriktene i figur 6.2 og figur 6.3 sammenfallende.

Hvor mye lokalleie man betaler avhenger i hovedsak av tre faktorer; antall lokasjoner, antall kvadratmeter per lokasjon og pris per kvadratmeter. Figur 6.4 viser antall kvadratmeter lokaler per årsverk i de ulike distriktene. Tallene for antall kvadratmeter baserer seg på en manuell innrapportering fra distriktene per mai 2012. Det er rapportert på en rekke ulike typer lokaler. De lokaltypene som er lagt til grunn i denne beregningen er lensmannskontor, politihus, politistasjon og politipost.

Figur 6.4 viser at Sogn og Fjordane politidistrikt hadde drøye 60 kvadratmeter per årsverk, mens Follo politidistrikt hadde 36 kvadratmeter per årsverk.

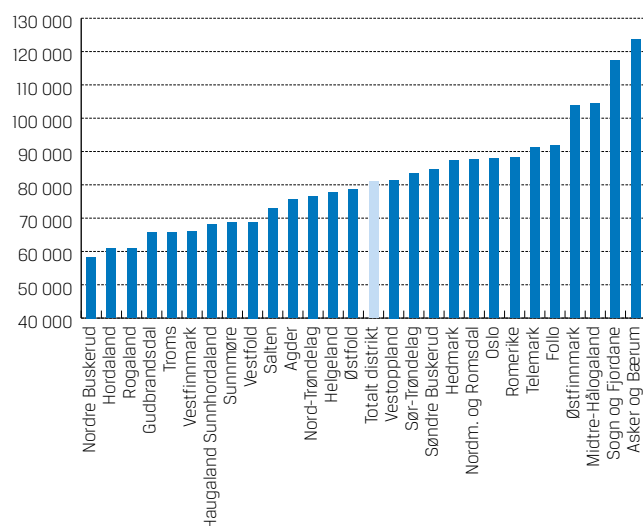
Selv om Sogn og Fjordane og Follo, som er ytterpunktene i figur 6.4, er distrikter med henholdsvis desentralisert (definert ved mange og små lokasjoner) og sentralisert struktur, synes det ikke å være noen entydig sammenheng mellom distriktsstrukturen og antall kvadratmeter per årsverk.

Den tredje faktoren ved lokalleieutgifter er hvor mye som betales per kvadratmeter. Også her er det betydelig variasjon mellom distriktene. Innrapporteringen viser at det er relativt høye kvadratmeterpriser på flere små lensmannskontor. Ettersom flere av disse lokasjonene har lite areal blir ikke hver enkelt leiekontrakt dyr. De nye politihusene ligger gjennomgående høyt når det gjelder kvadratmeterpris.

En gjennomgang av antall årsverk som jobber med ulike administrative funksjoner, viser at det i 10 distrikter er 0,1 til 0,2 årsverk som jobber med eiendomsforvaltning.<sup>9</sup> Beskjeden ressursbruk knyttet til oppfølging av leielokalene indikerer et potensial for en sterkere og mer profesjonalisert eiendomsforvaltning i etaten.

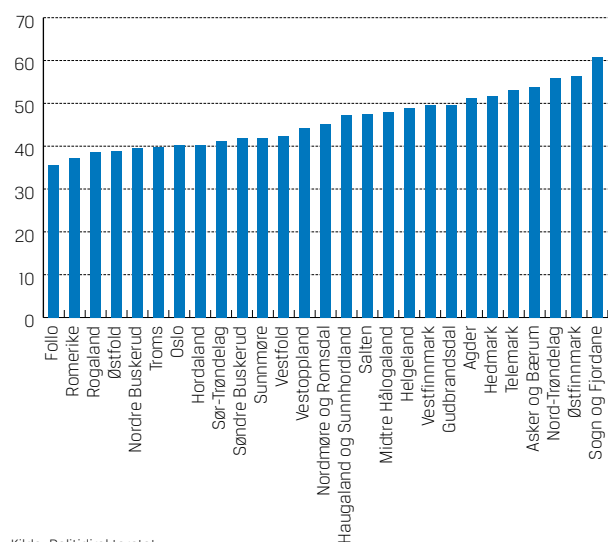
9 Kartleggingen av administrative årsverk er gjennomført i samarbeid med Politianalysen.

**Figur 6.3** Utgifter til lokalleie per årsverk 2012. Tall i kroner



Kilde: Politidirektoratet

**Figur 6.4** Antall kvadratmeter per årsverk 2012



Kilde: Politidirektoratet

### 6.1.2 Utgifter til lokalleie i særorganene

Tabell 6.1 viser hvor stor andel av driftsutgiftene i særorganene som går til lokalleie. Politiets utlendingsenhet og Utrykningspolitiet, som er de mest operative enhetene, har lavest kostnader til lokalleie per årsverk. Når det gjelder antall kvadratmeter og utgifter til lokalleie per årsverk, vil forskjellene mellom særorganene være store. For eksempel disponerer Politihøgskolen mye areal for å huse alle studentene og Politiets data- og materielltjeneste har både data- og materiellagre. Grensekommisariatet har særlig høye utgifter til lokalleie, både som andel av driftsutgiftene og per årsverk. Det er få personer som er ansatt i kommisariatet og enheten disponerer flere lokasjoner knyttet til oppgavene på grensen til Russland.

**Tabell 6.1** Andel av driftsutgifter til lokalleie og lokalleie per årsverk. 2012

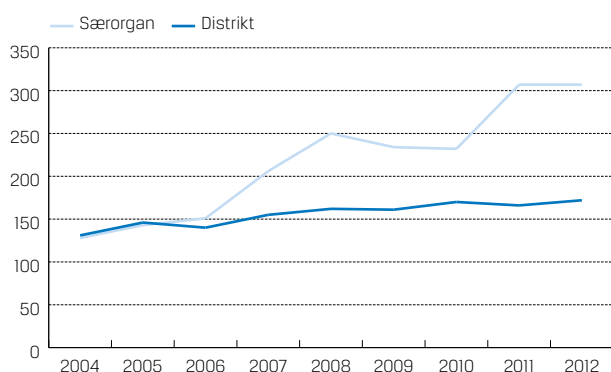
	Andel av driftsutgiftene i prosent	Lokalleie per årsverk i kroner
Utrykningspolitiet	1,8	29 665
Politidirektoratet	5,1	109 384
Politiets data- og materielltjeneste	5,4	167 477
Politiets utlendingsenhet	8,5	64 911
Nasjonalt ID-senter	8,7	88 988
Totalt særorgan	10,0	140 335
Kripos	11,0	112 316
Økokrim	12,2	121 463
Namsfogden i Oslo	17,5	117 833
Politihøgskolen	20,0	275 067
Grensekommisariatet	31,8	440 955

Kilde: Politidirektoratet

## 6.2 Konsulentttjenester

Konsulentttjenester er en utgiftsgruppe som omfatter kjøp av tjenester fra private firmaer, selvstendig næringsdrivende og andre offentlige etater. Dette gjelder konsulentttjenester, leie av tjenestemenn og kjøp av politibistand, lege-, tolke-, advokat- og revisortjenester og andre sakkyndige. For eksempel fører Politihøgskolen, som benytter instruktører fra etaten, deler av utgiftene knyttet til leie av instruktører som konsulentutgifter. Som det fremgår av figur 6.5 er det særlig særorgan som har bidratt til økte konsulentutgifter i etaten siden 2004. I 2012 ble 479 mill. kroner regnskapsført som utgifter til konsulentttjenester. Det er betydelige forskjeller både mellom enkelte særorgan og mellom politidistrikt i hvor store utgifter som går til konsulentttjenester. Figur 6.6 viser de enhetene

**Figur 6.5** Utgifter til konsulentttjenester i distrikter og særorgan\*. Nominelle kroner. Tall i mill. kroner



\*Politidirektoratet og Namsfogden i Oslo er inkludert i tall for særorgan  
Kilde: Politidirektoratet

som hadde størst utgifter til konsulentttjenester i 2012. Politiets data- og materieltjeneste, Politidirektoratet og Politihøgskolen står for om lag 55 prosent av de samlede konsulentutgiftene.

Figur 6.7 viser betydelige forskjeller mellom politidistrikter når det gjelder konsulentutgifter per årsverk, beregnet som et gjennomsnitt for perioden 2009 til 2012. I gjennomsnitt ble det brukt i underkant av 15 000 kroner per årsverk til kjøp av konsulentttjenester.

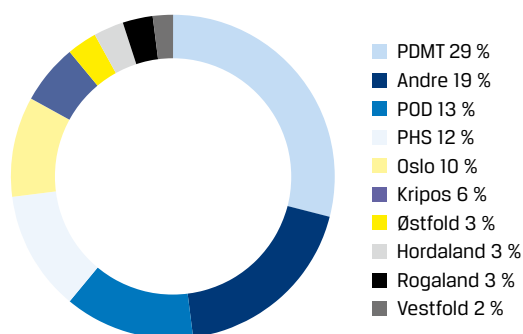
### 6.2.1 Konsulentutgifter fordelt på undergrupper

Konsulentutgiftsgruppen består av en rekke ulike konti, som igjen kan grupperes i ulike undergrupper, se tabell 6.2. De fem store undergruppene er Konsulentttjenester (uten spesifisering), Konsulentttjenester IT-utvikling, Politibistand/innbeordring, Legetjenester og Tolketjenester.

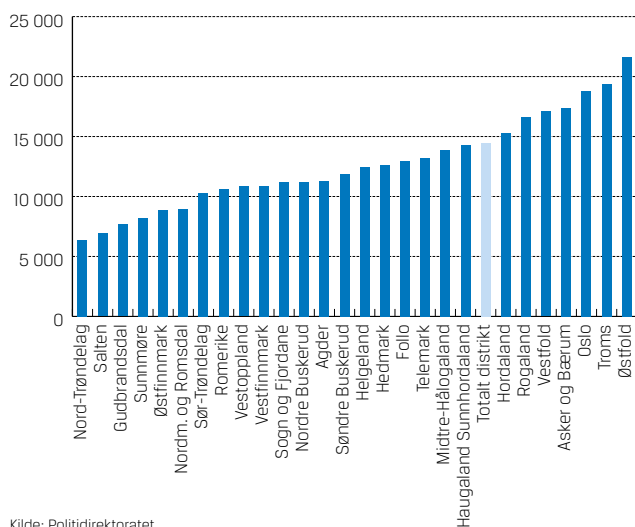
Konsulentttjenester (uten spesifisering) og Konsulentttjenester IT-utvikling står for over halvparten av de samlede konsulentutgiftene. Det tas forbehold om kvaliteten på kontoføringer, særlig knyttet til skillet mellom Konsulentttjenester (uten spesifisering) og Konsulentttjenester IT. En gjennomgang av leverandører og prosjekter sannsynliggjør at store deler av beløpene som er ført som Konsulentttjenester (uten spesifisering) burde vært ført som Konsulentttjenester IT-utvikling.

I etaten samlet har det vært en nedgang i konsulentutgifter til tolke- og oversettingsoppdrag fra 2009 til 2012. I 2012 utgjorde disse i underkant av 7 prosent av de totale konsulentutgiftene. I politidistriktene utgjorde utgifter til tolketjenester i underkant av 20 prosent av utgiftene til konsulenter. Østfold og Oslo politidistrikter hadde høyest konsulentutgifter i 2012. Østfold var også distriktet med høyeste utgifter knyttet til tolketjenester, med om lag 4,5 mill. kroner i 2012, noe som utgjorde 37 prosent av deres samlede konsulentutgifter dette året. Politibistand/innbeordring sto for i underkant av 17 prosent av konsulentutgiftene i 2012. Politihøgskolen og Kripes har høyest utgifter til politibistand/innbeordring.

Legetjenester sto for i underkant av 13 prosent av konsulentutgiftene i 2012. Legetjenester vokser både i absolutte tall og som andel av totale konsulentutgifter. Dette er utgifter til legetjenester som obduksjoner, promilletester, rettsmedisinske undersøkelser og diverse andre analyser.

**Figur 6.6** Enheters andel av de totale utgiftene til konsulent tjenester. 2012

Kilde: Politidirektoratet

**Figur 6.7** Utgifter til konsulent tjenester per årsverk. Gjennomsnitt for perioden 2009–2012. Nominelle kroner

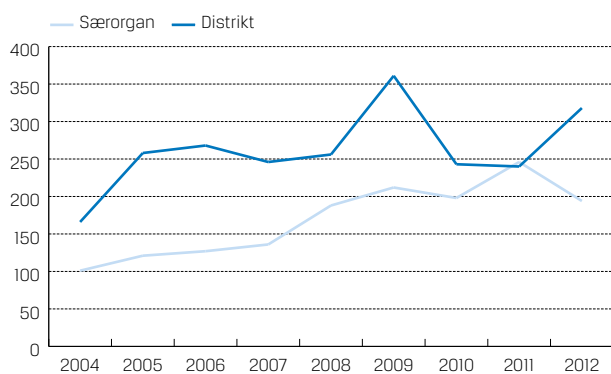
Kilde: Politidirektoratet

**Tabell 6.2** Konsulentutgifter fordelt på undergrupper. Nominelle kroner og prosent av totale konsulentutgifter

	2009	2010	2011	2012
Konsulent tjenester (uten spesifisering)	138 684 633 (35,1 %)	124 415 754 (30,9 %)	174 005 099 (36,7 %)	183 262 968 (38,3 %)
Konsulent tjenester IT-utvikling	95 096 479 (24,1 %)	81 434 859 (20,2 %)	89 123 821 (18,8 %)	75 102 944 (15,7 %)
Konsulent tjenester OU	2 113 331 (0,5 %)	245 176 (0,1 %)	1 213 678 (0,3 %)	1 013 515 (0,2 %)
Legetjenester	38 517 664 (9,8 %)	39 758 280 (9,9 %)	50 101 580 (10,6 %)	60 279 026 (12,6 %)
Politibistand/innbeordring	40 441 405 (10,2 %)	72 263 196 (18,0 %)	73 876 867 (15,6 %)	79 197 780 (16,6 %)
Tolketjenester	35 347 536 (9,0 %)	37 350 906 (9,3 %)	32 890 501 (6,9 %)	32 899 758 (6,9 %)
Elektroniske spor og kommunikasjonskontroll	0 (0,0 %)	0 (0,0 %)	14 356 273 (3,0 %)	14 665 886 (3,1 %)
Annet	44 724 331 (11,3 %)	46 792 283 (11,6 %)	38 250 744 (8,1 %)	32 090 895 (6,7 %)
<b>Totalsum</b>	<b>394 925 380</b> <b>(100,0 %)</b>	<b>402 260 454</b> <b>(100,0 %)</b>	<b>473 818 563</b> <b>(100,0 %)</b>	<b>478 512 772</b> <b>(100,0 %)</b>

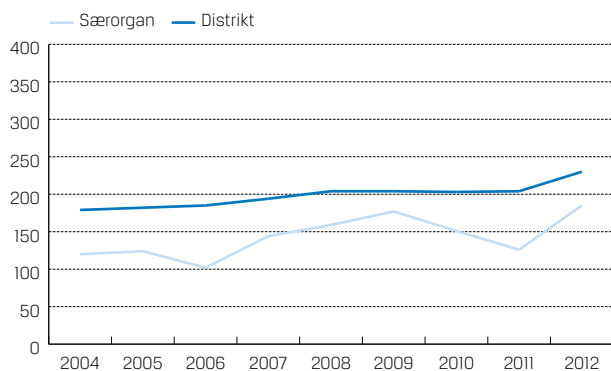
Kilde: Politidirektoratet

**Figur 6.8** Utgifter til innkjøp av maskiner, inventar og utstyr i distrikter og særorgan\*. Nominelle tall i mill. kroner



\* Politidirektoratet og Namsfogden i Oslo er inkludert i tall for særorgan  
Kilde: Politidirektoratet

**Figur 6.9** Utgifter til vedlikehold og drift av maskiner i distrikter og særorgan\*. Nominelle tall i mill. kroner



\* Politidirektoratet og Namsfogden i Oslo er inkludert i tall for særorgan  
Kilde: Politidirektoratet

## 6.3 Maskiner, inventar og utstyr

Utgiftene til maskiner, inventar og utstyr består av utgifter innenfor to utgiftsgrupper: Innkjøp av maskiner, inventar og utstyr og Vedlikehold og drift av maskiner.

### 6.3.1 Innkjøp av maskiner, inventar og utstyr

Innkjøp av maskiner, inventar og utstyr inkluderer både biler, kontorinventar, teknisk utstyr, datautstyr og diverse annet utstyr. Samlet ble det brukt 512 mill. kroner til innkjøp i 2012, 318 mill. kroner i politidistriktene og 194 mill. kroner i særorganene. Figur 6.8 viser at både særorgan og distrikter har hatt en betydelig vekst i innkjøpsutgifter fra 2004 til 2012, men at det særlig for politidistriktene har variert fra år til år.

Politidistriktene hadde spesielt høye innkjøpsutgifter i 2009. For de to distriktene med størst økning fra 2008 til 2009, som samlet økte sine utgifter til innkjøp med over 30 mill. kroner fra 2008 til 2009, kan økningen tilskrives utgifter i forbindelse med innflytting i nytt politihus. Det var også en betydelig økning fra 2011 til 2012. Økningen var på 78,4 mill. kroner eller 33 prosent fra året før. Økningen kan i hovedsak knyttes til kontiene for biler, programvare og teknisk utstyr.

### 6.3.2 Vedlikehold og drift av maskiner

Vedlikehold og drift av maskiner inkluderer både vedlikehold og drift av biler og andre transportmidler, datautstyr, teknisk utstyr og annet materiell. Samlet brukte etaten 425 mill. kroner til slike formål i 2012.

Figur 6.9 viser utviklingen i vedlikeholdsutgifter fra 2004 til 2012. For politidistriktene var de nominelle utgiftene uendret fra 2008 til 2011, før de økte med 30 mill. kroner eller 13 prosent fra 2011 til 2012. Justert for prisvekst har det vært en beskjeden vekst i vedlikeholdsutgiftene

i politidistriktene, med 11 prosent fra 2004 til 2012. Særorganenes vedlikeholdsutgifter har variert noe mer. Økningen har vært større i særorganene enn i politidistriktene i perioden.

### 6.3.3 Forholdet mellom vedlikehold og innkjøp

Innkjøp og Vedlikehold og drift er utgiftsgrupper som bør ses i sammenheng. Figur 6.10 viser forholdet mellom utgifter til vedlikehold og innkjøp av maskiner, inventar og utstyr i politidistriktene. Hvis forholdet = 1 er utgiftene de samme til vedlikehold og innkjøp. Hvis forholdet > 1 har utgiftene til vedlikehold vært høyere enn utgiftene til innkjøp. For å ta hensyn til årlige variasjoner er forholdet beregnet ut fra summen av utgifter til vedlikehold og innkjøp i perioden 2009 til 2012.

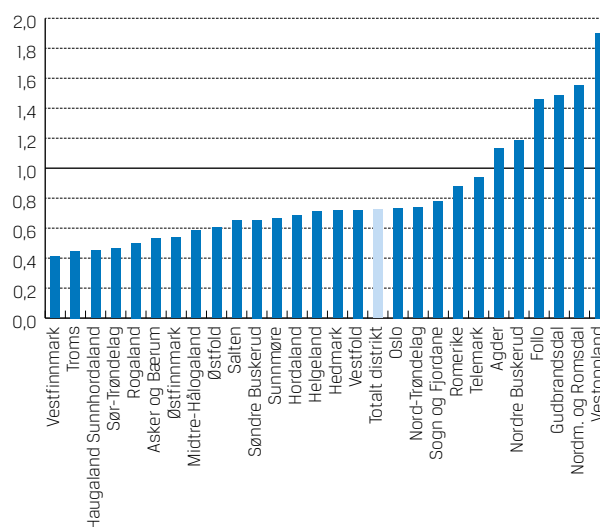
Figur 6.10 viser at dette forholdet mellom vedlikehold og innkjøp varierer fra 0,41 i Vestfinnmark til 1,90 i Vestoppland. De samlede utgiftene til innkjøp og vedlikehold er nokså like i disse to distriktene. Figuren indikerer en betydelig variasjon i prioritering mellom vedlikehold og innkjøp mellom politidistriktene.

De fire distriktene som har høyest utgifter til vedlikehold i forhold til innkjøp, er også blant distriktene som har kjøpt færrest nye patruljebiler per årsverk i samme periode, jf. tabell 6.4.

### 6.3.4 Innkjøp og drift av biler

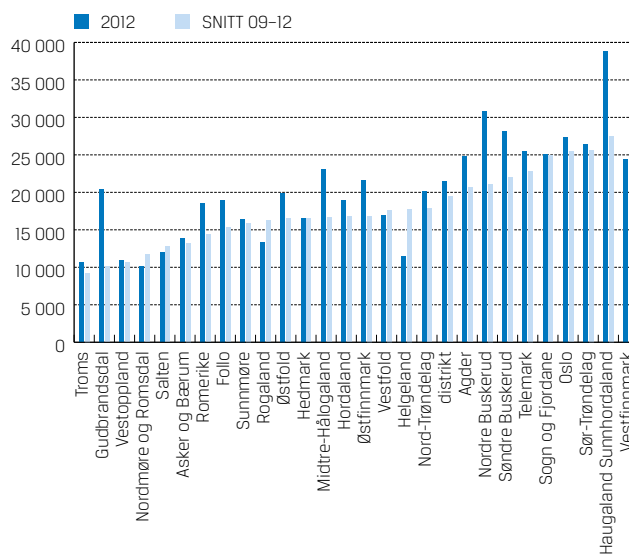
Figur 6.11 viser utgiftene de enkelte politidistriktene hadde til innkjøp og drift av kjøretøy per årsverk i 2012. For perioden 2009 til 2012 har det vært betydelige variasjoner mellom politidistriktene i hvor store utgifter de har hatt til kjøretøy per årsverk. Mens Troms politidistrikt har brukt knappe 10 000 kroner, har Vestfinnmark politidistrikt brukt 37 000 kroner per årsverk.

**Figur 6.10** Forholdet mellom utgifter til vedlikehold og innkjøp. Gjennomsnitt for perioden 2009–2012



Kilde: Politidirektoratet

**Figur 6.11** Innkjøp og drift av kjøretøy per årsverk. Nominelle tall i kroner



Kilde: Politidirektoratet

### Prisvariasjon

I 2012 ble det totalt bestilt 184 biler i politidistriktene, fordelt på 13 ulike biltyper. Dataene er hentet fra Politiets data- og materieltjenestes oversikt over bestilte kjøretøy, og tallene gjelder bestillingsdato. Leverings- og faktureringsdato er forskjellig fra bestillingsdato og tallene kan derfor ikke sammenstilles direkte med regnskapstall.

Tabell 6.3 gir en oversikt over fire av de mest bestilte biltypene i 2012 og hvor mye de ulike bilmodellene har variert i bestillingspris. Tabellen viser at det er stor prisvariasjon. Dette kan forklares med at distriktene i ulik grad bestiller tilleggsutstyr til bilene.

### Utskiftingstakt

I perioden 2009 til 2012 ble det totalt anskaffet 571 biler i politidistriktene. Dette er ulike typer biler, som brukes til ulike formål. Det er også flere typer uniformerte patruljebiler i distriktene. Følgende modeller er definert som ordinære uniformerte patruljebiler:

- MB Vito, kort, uniformert
- MB Vito, mellomlang, uniformert
- VW Passat Alltrack, uniformert
- VW Passat, uniformert

Tabell 6.4 viser antall bestilte ordinære uniformerte patruljebiler per 100 politiårsverk og gjennomsnittsprisen for disse i perioden 2009–2012. Tabellen viser at Sogn og Fjordane politidistrikt har bestilt flest biler, med 9,7 biler per 100 årsverk, mens Follo politidistrikt har bestilt færrest med 1,1 per 100 årsverk. Sogn og Fjordane politidistrikt betalte imidlertid minst i gjennomsnitt per bil, drøye 400 000 kroner mindre enn gjennomsnittsprisen per bil i Sunnmøre politidistrikt.

Ettersom det er beregnet gjennomsnitt for en fireårsperiode, vil tallene dekke over årlige svingninger. Samtidig vil det være ulikt behov for utskiftninger av kjøretøy, blant annet basert på status på bilparken ved inngangen til 2009, kjørelengde og distriktsstruktur. I tabellen er det heller ikke justert for prisvekst eller hvilke bilmodeller som er kjøpt (gjennomsnittsprisen vil være svært avhengig av valgte bilmodeller, jf. tabell 6.3). Tabell 6.3 og tabell 6.4 gir likevel indikasjoner både på at prisen som betales for i utgangspunktet like kjøretøy og utskiftingstakten varierer betydelig.



**Tabell 6.3** Prisvariasjon mellom fire av de mest bestilte bilene i 2012. Nominelle kroner

Biltype	Antall biler	Antall distrikter	Min. pris	Maks. pris	Prisvariasjon
MB Vito, mellomlang, uniformert	34	19	1 047 606	1 293 871	246 265
VW Passat Alltrack, uniformert	26	16	837 688	903 376	65 688
VW Passat, sivil	13	7	727 702	828 118	100 416
VW Passat, uniformert	25	14	740 599	839 895	99 296

Kilde: Politiets data- og materielltjeneste

**Tabell 6.4** Antall bestilte patruljebiler per 100 politiårsverk og gjennomsnittpris 2009–2012. Nominelle kroner

Sogn og Fjordane	9,7	668 426
Vestoppland	1,5	708 062
Sør-Trøndelag	7,9	754 096
Rogaland	5,0	760 851
Asker og Bærum	4,5	770 031
Troms	3,2	788 894
Oslo	3,3	794 559
Nordre Buskerud	6,0	795 138
Søndre Buskerud	3,8	808 980
Romerike	4,1	812 466
Vestfold	5,4	814 400
Follo	1,1	834 202
Hordaland	6,0	855 651
Haugaland Sunnhordland	6,4	867 228
Salten	2,8	880 935
Midtre Hålogaland	4,6	895 749
Nordmøre og Romsdal	2,7	919 083
Østfinnmark	9,3	925 005
Agder	4,6	939 263
Nord- Trøndelag	5,8	950 477
Helgeland	4,2	962 222
Østfold	2,0	986 433
Hedmark	4,8	1 052 926
Vestfinnmark	6,3	1 075 943
Telemark	3,5	1 076 075
Gudbrandsdal	2,1	1 077 794
Sunnmøre	4,0	1 080 037

Kilde: Politiets data- og materielltjeneste

# 7 REFERANSER

Justis- og beredskapsdepartementet (2012). *Politianalysen. Arbeidsgruppe som skal analysere utfordringene i norsk politi.* Kommer som NOU juni 2013.

Politidirektoratet (2008). *Politiet mot 2020. Bemannings- og kompetansebehov i politiet.*

Politidirektoratet (2010). *Driftsanalyse av politi- og lensmannsetaten. Perioden 2002–2008.*

Politidirektoratet (2012). *Ressursanalyse 2011. Utgifter og bemanning i politi- og lensmannsetaten.*

Prop. 1 S (2010–2011) Justis- og politidepartementet.

Prop. 1 S (2012–2013) Justis- og beredskapsdepartementet.

St. prp. nr. 1 (2003–2004) Justis- og politidepartementet.

St. prp. nr. 37 (2008–2009) *Om endringer i statsbudsjettet 2009 med tiltak for arbeid.* Finansdepartementet.

# 8 VEDLEGG

## 8.1 Datakilder og databearbeiding

Regnskapstall for alle enheter over hele perioden er innhentet fra etatens økonomisystem. Grunnlaget for kontoføring i de enkelte distrikt og særorgan er kontoplan for politi- og lensmannsetaten. Etaten fører regnskap etter kontantprinsippet.

Regnskapskontiene er gruppert i 13 ulike utgiftsgrupper ut fra kontoplanen:

1. Stillinger
2. Bygningers drift, lokalleie
3. Maskiner, inventar og utstyr – innkjøp
4. Kontortjenester
5. Reiser og kurs m.m.
6. Konsulenttjenester m.m.
7. Forbruksmateriell
8. Diverse drift
9. Vedlikehold og drift av maskiner
10. Vedlikehold av bygg og anlegg
11. Spesielle driftsutgifter
12. Andre poster under 440
13. Andre kapitler

De utgifter som er ført på kapittel 440, 441, 442 eller 448 er plassert i gruppe 1–12. Der distrikter/særorgan har regnskapsført utgifter på andre kapitler etter belastningsfullmakt, er disse plassert i utgiftsgruppe 13.

Utgiftsgruppe 11 inneholder spesielle driftsutgifter tilknyttet asylsaker og andre utlendingssaker. Utgiftene på denne posten er i all hovedsak ført av Politiets utlendingsenhet.

I utgiftsgruppe 12 inngår regnskapsførte utgifter på kapittel 440 som ikke er driftsutgifter (utgiftsgruppe 1–10) og spesielle driftsutgifter (utgiftsgruppe 11). Når det gjelder utgifter hvor andre har belastningsfullmakt hos Politidirektoratet, er også disse plassert i utgiftsgruppe 12.

Analysen omfatter driftsutgiftene i politi- og lensmannsetaten, fordelt på utgiftsgruppene 1–10. Hva som inngår i de enkelte utgiftsgruppene, er nærmere spesifisert i de delkapitlene som omhandler de enkelte gruppene.

Nærmere opplysninger om lønnsutgifter er hentet fra politiets lønns- og personalsystem (SAP).

Tall for antall årsverk er beregnet på grunnlag av lønnsinformasjon fra SAP. Alle distrikter og særorgan benyttet SAP fra mai 2008. Årsverkstallene inkluderer antall lønnede årsverk, men ekskluderer ansatte i fødselspermisjon, timelønnede, ansatte på pensjonistvilkår og innleide eksterne. For å fange opp variasjoner gjennom året, er det foretatt et uttrekk av alle lønnede ansatte den siste datoen i hver måned. Med utgangspunkt i de ansattes stillingsandel og tilstedeværelsesgrad innenfor ulike typer ulønnede permisjoner og eventuell uføregrad, er det beregnet antall lønnede månedsværk. Gjennomsnittet av antall lønnede månedsværk for et år er benyttet til å beregne antall årsverk per år.

Nærmere informasjon om størrelse og pris på lokasjoner er tilsendt fra Politiets data- og materielltjeneste. Informasjonen baserer seg på manuell innrapportering fra den enkelte enhet med status per mai 2012. Nærmere informasjon om antall bestilte biler er også tilsendt fra Politiets data- og materielltjeneste.

## 8.2 Feilkilder

Politiets utlendingsenhet regnskapsfører deler av sine utgifter som spesielle driftsutgifter (post 21). Disse utgiftene er ikke med i tallgrunnlaget og beregningene som presenteres i rapporten.

Fra 1.1.2010 ble det en endring i rutiner for avlønning av beordrede<sup>10</sup> til Utrykningspolitiet. Det er nå distriktet hvor den enkelte er ansatt som utbetaler lønnen til dem som jobber i Utrykningspolitiet. Distriktet får kompensert disse midlene gjennom budsjettrammen (fast lønn) og korreksjoner i løpet av året (variabellønn). Dette medfører at stillingsutgiftene i Utrykningspolitiet har blitt redusert fra 2010, selv om antallet årsverk har økt. Samme avlønningrutine gjelder også for beordrede til Reinpolitiet (Vestfinnmark politidistrikt).

<sup>10</sup> Etter § 21 i Politiloven kan embets- og tjenestemenn i politi- og lensmannsetaten beordres til midlertidig å gjøre tjeneste i annet distrikt, i et av politiets særorganer, i departementet, i Politidirektoratet eller til å tjenestegjøre uten hensyn til distriktsgrenser, samt å gjennomgå kurs ved Politihøgskolen eller annen utdanning for polititjenesten. På samme måte kan embets- og tjenestemenn i Politidirektoratet beordres til midlertidig tjeneste i et politidistrikt, i et særorgan eller i departementet.

Ansatte som lønnes av etaten, men som er i utenlandstjeneste, vil være inkludert i beregningen av årsverk. De som er i utenlandstjeneste vil i all hovedsak ha stillingskode som internasjonal rådgiver, som er en sivil stillingskode. Lønnsutgiftene i forbindelse med utenlandstjeneste refunderes fra Utenriksdepartementet.

Ved permisjon fra en stilling i etaten for å jobbe et annet sted i etaten, vil man være lønnet og dermed telles der man faktisk jobber. Dersom man er beordret til å jobbe et annet sted i etaten enn der man opprinnelig er ansatt, vil man lønnes fra og dermed telles som årsverk der man opprinnelig er ansatt. Enhet for registrerte utgifter og årsverk er dermed sammenfallende. På grunn av utenlandstjeneste og beordringer kan noen politidistrikt være registrert med flere lønnede årsverk enn det de faktisk har tilgjengelig i distriktet.

I regnskapsåret 2012 ble det totalt utbetalt 7,6 mrd. kroner i lønn i politi- og lensmannsetaten. I et uttrekk som er kompatibelt med hvordan Politidirektoratet beregner antall årsverk, se kapittel 8.1, er det totale beløpet 7,5 mrd. kroner, altså 98,5 prosent av den opprinnelige summen.

Det er et annet datauttrekk og kategoriseringer for lønn som ligger til grunn i denne analysen enn det som var tilfellet i Ressursanalysen 2011, se POD (2012). Analysene vil derfor ikke være sammenliknbare.

Innrapping av leiepris og areal for de enkelte lokasjonene, har et potensial for feil. Enkelte «ekstremverdier» er

korrigert i samråd med de aktuelle enhetene, men det er ikke foretatt en gjennomgående kvalitetssikring av de innrapporterte dataene. De innrapporterte dataene vil ikke kunne avstemmes direkte med regnskapet. For enkelte enheter er avvikene større enn 10 prosent.

Det legges i analysen til grunn at regnskapene er ført riktig. En gjennomgang av posterings, prosjekter og leverandører knyttet til regnskapsførte konsulentutgifter har avdekket at det er noe upresis regnskapsføring mellom de ulike kontiene i denne utgiftsgruppen.

Feilkildene i datamaterialet vurderes til ikke å være av betydning for hovedtrekkene i analysen.

### 8.3 Fremskrivning av dekningsgrad

I *Politiet mot 2020* ble det gjort fremskrivninger med forutsetninger om at det skulle være 2,0 politiårsverk per 1 000 innbyggere i 2020. Beregningsmåten for politiårsverk er endret etter disse beregningene, slik at dekningsgraden med den nye beregningsmetoden er lavere enn det som ble lagt til grunn i fremskrivningene i *Politiet mot 2020*. Samtidig er opptaket på Politihøgskolen høyere enn det som ble forutsatt i disse fremskrivningene (720 studenter i stedet for 560).

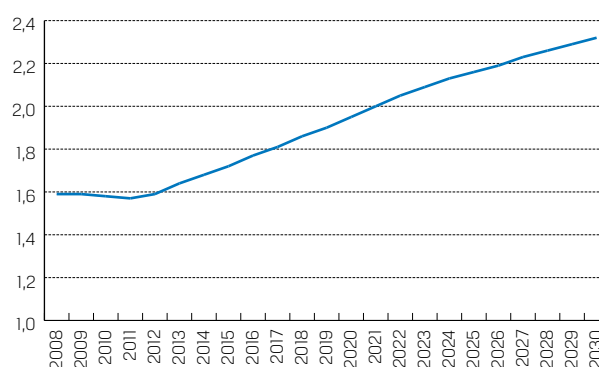
Figur 8.1 viser en oppdatert fremskrivning av politidekningen frem mot 2030. Figuren viser at politiet vil nå målet om 2,0 politiansatt per 1 000 innbyggere i 2021.

Følgende forutsetninger ligger til grunn for fremskrivningen:

- Det er lagt inn middels befolkningsvekst.<sup>11</sup>
- Det er forutsatt et årlig opptak på 720 studenter ved Politihøgskolen i hele perioden og fratrukket 6 prosent frafall.
- Det er beregnet pensjonsavgang ut fra informasjon i personalsystemet. Det er lagt inn i beregningene at 50 prosent går av med pensjon innen det første kalenderåret de har mulighet til å gå av, 24 prosent innen det andre kalenderåret, 13 prosent innen det tredje og 13 prosent innen det fjerde. Disse vektene er basert på erfaringsmessig pensjonsavgang de senere år.
- Det er lagt inn at 100 polititjenestemenn forlater etaten hvert år, av andre årsaker enn pensjonsavgang. Tallet er basert på en gjennomsnittsberegning av antallet som har forlatt etaten de senere år.
- Det forutsettes at alle uteksaminerte fra Politihøgskolen tilsettes i etaten.

Endringer i forutsetningene tilsier behov for jevnlig oppdatering av fremskrivningene.

**Figur 8.1** Fremskriving av antall politiårsverk per 1 000 innbyggere



\* Politidirektoratet og Namsfogden i Oslo er inkludert i tall for særorgan  
Kilde: Politidirektoratet

11 Statistisk sentralbyrå, tall per 15.6.2012.





**Politidirektoratet**

Juni 2013

Trykk: Allkopi

Layout: Fete typer

Foto omslag: Vegard Grøtt/NTB scanpix

Opplag: 500

POD-publikasjon nr. 2013/04

ISBN 978-82-8256-037-5

